

Universitätsbibliothek Wuppertal

Ivstiniani Avgvsti Historia

Procopius <Caesariensis>

Lugduni, 1594

Text

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-147](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-147)

Vandalus Romam capit.
Gothorum in Gallis gras-
sationes, & victoria. O-
doacer Rugianus occupat
Italiam. Noua Eurici vi-
ctoriae, & excessus.

16 Alaricus Eurico
patri succedit. Ostrogotho-
rum reges. Atila mors
& epitaphium. Strava in
eius funere celebrata. Occisi
qui Atilam sepeliere. In-
gens filiorum numerus &
dilaceratio regnorum At-
tile, vide bella & mutue
clades.

17 Gepida sedes Hun-
norum occupant. Gothi Pá-
noniam sibi permitti petunt.
Sarmatæ colunt Illyricum.
Alanorum sedes. Iornan-
dis stemma. Vulsila Gotho-
rum episcopus. Filij Attila
in Gothos bellum instau-
rant: Vualemiris Gothi in
Theodericum magnæ spei
puellum conatus. Hunnos

Gothi superant.

18 Sueni à Gothis bel-
lo fracti. Vualemiris mors.
Internecone deleti Sciri. No-
ua Gothorum de Suenis &
aliis victoria. Praclara
Theoderici tyrocinia. Go-
thorum sub Vuademiro &
Theodemiro variæ expedi-
tiones.

19 Patri Theodemiro
filius Theodericus eximius
princeps succedit, Italia fi-
nes ingressus Odoacrum vin-
cit, Rauennam obsidet,
cum Francis & aliis adsi-
nitatem contrahit, & se-
nex placidè moritur. Eius-
dem supremum elogium.

20 Theodati regis in-
gratitudo, exantoratio, &
interitus. Belisary felicitas.
Vuitiges Gothorum rex in-
felix. Roma obsessa. finis
regni Gothici, Iustiniani &
Belisary gloria.

MAIORES nostri, vt refert Orolius,
totius terræ circulum oceani lim-
bo circumseprum triquetrum sta-
tuere, eiusque tres partes, Asiam,
Europam, & Africâ vocauere. De
quo tripartito orbis terrarû spacio

Geographi-
rum labo-
res.

Ambitus
terre anti-
quâ descri-
ptis.

innumerabiles penè scriptores existunt, qui non solum urbium, locorumve positiones explanant; verum etiam & quod est liquidius, passuũ militariũque dimetiuntur quantitatẽ. Insulas quoque marinis fluctibus intermixtas, tam maiores, quam etiã minores, quas Cycladas, vel Sporadas cognominãt, in immenso maris magni pelago sitas determinant. Oceani verò intransineabilis vltiores fines non solum non describere quis aggressus est, verum etiam nec cuiquam licuit transfretare: quia resistente vluã, & ventorum spiramine quiescente impermeabiles esse sentiantur, & nulli cogniti, nisi soli ei, qui eos constituit. Ceterior verò eius pelagi ripa, quam diximus, totius mundi circulum in modum coronæ ambiens, fines suos curiosis hominibus, & qui de hac re scribere voluerunt, perquam innotuit, quia & terræ circulus ab incolis possidetur. Et nonnullæ insule in eodem mari habitabiles sunt, vt in orientali plaga, & Indico oceano, Hippodes, Iamnesia, sole perustæ, quamuis inhabitabiles, tamẽ omnino sui spacio longo latõque extensæ. Taprobane quoque, in qua exceptis oppidis, vel possessionibus, dicunt munitissimas vrbes, decoram Sedaliam, omnino gratissimam Silestantinam, necnon Etheron, licet non ab aliquo scriptore dilucidas, tamen suis possessoribus affatim refertas. Habet in parte occidua idem oceanus aliquantulas insulas, & penè cunctas ob frequentiam euntium & redeuntium notas. Et sunt iuxta fretum Gaditanum haud procul, vna Beata, & alia quæ dicitur Fortunata, quamuis nonnulli & illa gemina Galliciæ & Lusitanicæ promontoria in oceani insulis ponant. In quorum vno templum Herculis, in alio monumentum adhuc conspicitur Scipionis, tamen quæ extremitatem Galliciæ terræ continent, ad terram magnam Europæ potius, quam ad Oceani pertinet insula-

Insula, generali nomine dicta Cyclades.

Taprobana.

Insula Beata & Fortunata.

insulas. Habet tamen & alias insulas interius in suo
 æstu, quæ dicuntur Baleares, habetque & aliam Me
 uaniam: necnon & Orcadas numero xxxiii. quam
 uis non omnes excultas. Habet & in ultimo plagæ
 occidentalis aliam insulam nomine Thyle, de qua
 Mantuanus:

—tibi seruiat ultima Thyle.

Habet quoque is ipse immensus pelagus in parte ar
 ctica, id est, septentrionali amplam insulam nomine
 Scanziani, vnde nobis sermo, si dominus iuuerit, est
 assumendus: quia gens, cuius originem flagitas, ab
 huius insulæ gremio velut examen apum erum
 pens, in terram Europæ aduenit. Quomodo ve
 ro, aut qualiter, in subsequentiis (si dominus do
 nauerit) explanabimus. Nunc autem de Britannia
 insula, quæ in sinu Oceani inter Hispanias, Gallias,
 & Germaniam sita est, vt poruero, paucis absolua
 m. Cuius licet magnitudinem olim nemo (vt refert Li
 uius) circumuectus est, multis tamen data est varia
 opinio de ea loquendi. Quamdiu siquidem armis
 inaccessam Romanis, Iulius Cæsar præliis, ad glo
 riam tantum qua sitis, aperuit peruiam: deinceps
 mercimoniis, aliisque ob causas multis peresacta
 mortalibus, non indiligenti, quæ secuta est, ætati,
 certius sui prodiderat situm, quam, vt a Græcis La
 tinisque autoribus accepimus, persequimur. Trique
 tram eam plures dixere, cono similem, inter septen
 trionalem, occidentalémque plagam proiectam; v
 no, qui magnus est, angulo in Rheni ostia: dehinc
 correptâ latitudine obliqua retro abstracta in duos
 exire alios: geminóque latere longiore Galliã præ
 tendit, arque Germaniam. In duobus milibus tre
 centis decem stadiis latitudo eius vbi patentior: lon
 gitudo non vltra septem milia centum triginta duo
 stadia fertur extendi: modò verò dumosa, modò
 syluestri iacere planicie, montibus etiam non

Baleares.

Orcades.

Thyle.

*Scanzia
& Scandia.*

*De Britan
nia.*

*A I. Casare
olim aper
ta.*

*Forma &
situs Britan
nia.*

Latitudo.

Longitudo.

nullis increfcere: mari tardò circumflua, quod nec
 remis facile impellentibus cedat, nec ventorum fla-
 tibus irumefcat, quia remotæ longius terræ cau-
 fas motibus negant. quippe illuc latius, quam vſ-
 quam, æquor extenditur. Refert autem Strabo, Grc-
 corum nobilis ſcriptor, tantas illam exhalarè nebu-
 las, madefactam Oceani crebris excuſibus; vt ſub-
 tectus ſol per illum penè totum fœdior em, qui ſere-
 nus eſt, diem negetur aſpectui, noctem quoque cla-
 rior em. In extrema eius parte Memma, quam Cor-
 nelius etiam annalium ſcriptor narrat, metallis plu-
 rimis copioſam, herbis frequentem, & his feracio-
 rem omnibus; quia pecora magis, quam homines a-
 lat. Labi verò per eam & multa quammaxima, rela-
 bique flumina, gemmas margaritæſque voluentia,
 ſylorum colorati vultus, torto plerique crine & ni-
 gro naſcuntur. Calidonia verò incolentibus, tuti-
 læ comæ: corpora magna, ſed fluida: qui Gallis ſive
 Hiſpanis a quibusque attenduntur aſſimiles. Vnde
 coniectauere nonnulli, quòd ea ex his accolæ con-
 tinuo vocatòs acceperit. inculti æque omnes po-
 puli, Regesque populorum: cunctis tamen in Ca-
 lidoniorum metallum conſeſſiſſe nominandi, au-
 tor eſt Dio celeberrimus ſcriptor annalium. Vir-
 geas habitant caſas, communia teſta cum pecore,
 ſilvæque illis ſæpè ſunt domus. Ob decorè neſcio,
 an aliam ob rem, ferro pingunt corpora. Bellum in-
 ter ſe aut imperij cupidine, aut amplificandi, quæ
 poſſident, ſæpius gerunt; non tantum equitatu vel
 pedite, verum etiam bigis, curribusque ſalcatis:
 quos more vulgari Eſſedas vocant. Hæc pauca
 de Britannia inſulæ forma dixiſſe ſufficiat, ad
 Scanzia inſulæ ſitum, quam ſuperius reliquimus,
 redeamus. De hac enim in ſecundo ſui operis li-
 bro Claudius Ptolemæus orbis terræ deſcriptor e-
 gregius meminit, dicens. Eſt in oceani arctoo
 ſalo

*Nebula Bri-
tannica.*

*Memma,
vel Mona,
de qua ve-
centiores
ſcriptores.*

*Calidonia
ſylua.*

*Incolarum
mores.*

Bella.

Eſſeda.

*De Scanzia,
Ptolemæi
iudicium.*

falo posita infula magna nomine Scanzia, in modū
 folij cedri, laterib. pandis post longum ductum con-
 cludens se eius ripas influit oceanus. Hac a fronte
 posita est Vistula fluij, qui Sarmaticis montibus
 ortus, in conspectu Scanziae septentrionali Oceano
 trifidus illabitur, Germaniam Scythiamque di-
 stermiñas. Hec ergo habet ab oriente vastissimum
 lacum, in orbis terræ gremio: vnde Vagi fluiuius
 velut quodam vētre generatus in oceanum vndo-
 sus euoluitur. Ab occidente nanque emenso pe-
 lago circumdatur: a septentrione quoque in nauiga-
 bili eodem vastissimo concluditur oceano, ex
 quo quasi quodam brachio exeunte, sinu dissen-
 to, Germanicum mare efficitur. Hic gentes, quæ
 carnis tantum viuunt: ibi etiam paruæ, sed plu-
 res perhibentur insula esse dispositæ, ad quas si
 congelato mari ob nimium frigus lupi transferint,
 luminibus fertuntur orbari. ita non solum inhospita-
 lis hominibus, verum etiam beluis terra crude-
 lis est. In Scanzia verò insula, vnde nobis sermo
 est, licet multæ & diuersæ maneant nationes, sep-
 tem tamen earum nomina meminit Ptolemæus.
 Apud ibi turba mellifica ob nimium frigus nun-
 quam reperitur. In cuius parte arctoa gens Adogit
 consistit, quæ fertur in astate media quadraginta
 diebus & noctibus lucas habere continuas: itém-
 que brumali tempore, eodem dierum noctūmque
 numero lucē claram nescire. Ita alternato macro-
 re cum gaudio, beneficio alius damnóque impar est.
 & hoc quare? Quia prolixioribus diebus solem ad
 orientem per axis marginem vident redeuntem,
 breuioribus vero non sic conspicitur apud illos,
 sed aliter; quia austrina signa percurrit, & qui no-
 bis videtur sol ab imo surgere, illis per terræ mar-
 ginem dicitur circuire. Aliæ verò ibi gentes tres
 Cresennæ, qui frumentorum non quærunt victū,

*Vistula flu-
men.*

*Germanicū
mare.*

*Septem na-
tiones Scan-
ziæ.*

Adogit.

*Longissimi
tam dies,
quā noctes.*

Cresennæ.

sed carnibus ferarum, atque auium viuunt: vbi tãta paludibus fœtura ponitur, vt & augmentum præstent generi, & satietatem ac copiam genti. Alia vero gens ibi moratur Suethans, quæ velut Thuringi equis vtuntur eximis. Hi quoque sunt, qui in vsus Romanorum Saphirinas pelles commercio interueniente, per alias innumeras gentes transmittunt, famosi pellium decora nigredine. Hi quum inopes viuunt, dirissime vefstuntur. Sequuntur deinde diuersarum turba nationum, Theusthes, Vagoth, Berigio, Hallin, Liothida, quorum omnium sedes sub humo plana ac fertili, & propterea inibi aliarum gentium incursionibus infestantur. Post hos Athelnil, Finnaitha, Feruir, Gautigoth, acre hominum genus, & ad bella promptissimum. Dehinc mixti Eua geræ Othingis. Hi omnes exesis rupibus, quasi castellis inhabitant, ritu beluino. Sunt ex his exteriores Ostrogothæ, Raumaricæ, Raugnaricij, Finnitissimi, Scanzia cultoribus omnibus mitiores: necnon & pares eorum Vinouiloth, Suethidi, Cogeni in hac gente reliquis corpore eminentiores, quamuis & Dani ex ipsorum stirpe progressi, Erulos propriis sedibus expulerunt: qui inter omnes Scanzia nationes nomen sibi ob nimiam proceritatem affectant præcipuum. Sunt quæquam & illorum positura Grannij, Aganzia, Vnixæ, Ethelrogi, Arochiranni, quibus non ante omnes, sed ante multos annos Rodulf rex fuit, qui contempto proprio regno, ad Theoderici Gothorum regis gremium conuolauit, & vt desiderabat, inuenit. Hæc itaque gentes Romanis corpore & animo grandiores, infestæ sæuitia pugnae.

Suethans.

*Saphirina
pelles.*

*Varia gen-
tium nomina.*

*Harum feri-
tas.*

*Dani.
Heruli.*

*Scanzia gen-
tium officina,
vagina
nationum.*

2 Ex hac igitur Scanzia insula quasi officina gentium, aut certe velut vagina nationum, cum rege suo nomine Berig, Gothi quondam memorantur egressi: qui vt primum è nauibus exeuntes, terras attingere, ilico loco

loco nomen dederunt. Nam hodie illic, vt fertur, Gothifcanzia vocatur. Vnde mox promouentes ad sedes Vlmerugorum, qui tunc Oceani ripas infidebant, castrametati sunt, eosque commisso praelio, propriis sedibus pepulerunt, eorumque vicinos Vuandalos iam tunc subiugantes, suis appellauere victoriis. Ibi verò magna populi numerositate crescente, etià penè quinto rege regnante, post Berig, Filimer, Filogud, Arigis consilio sedit, vt exinde cù familiis Gothorù promoueret exercitus, qui aptissimas sedes, locaque dū quære ret congrua, peruenit ad Scythiæ terras, quæ lingua eorum Ouim vocantur: vbi delectato magna vbertate regionem exercitu, & medietate transposita, pons dicitur, vnde annè transiecerat, inseparabiliter corruisse, nec vterius iam cuiquam licuit ire aut redire. Nam is locus, vt fertur, tremulis paludibus voragine circumiecta concluditur: quem vtraque confusione natura reddidit imperium. Veruntamen hodièque illic & voces armentorum audiri, & indicia hominum deprehendi, commeanrium adtestatione, quamuis à longe audientium credere licet. Hæc igitur pars Gothorum, quæ apud Filimer, dicitur in terras Ouim emenso anne transposita, optatum portita solum. Nec mora, ilico ad gentem Spalorum adueniunt, confertòque praelio, victoriam adipiscuntur: exindèque iam velut victores ad extremâ Scythiæ partem, quæ Pontico mari vicinâ est, properant: quemadmodum & in priscis eorum carminibus penè historico ritu in commune recolitur: quod & Ablabius descriptor Gothorum gentis egregius verissima adtestatur historia. In quam sententiam & nonnulli cõsensere maiorum. Iosephus quoque Annalium relator verissimus, dum vbiq; veritatis conferuit regulam, & origine causerum à principio reuoluit. hæc vero, quæ diximus, de gè-

Gothifcanzia.

Vlmerugi.

Vuandali.

Terra Ouim, quæ est Scythia.

Spali.

Ablabij Gothica historia. Iosephus.

te Gothorū principia cur omiserit, ignoramus. Sed tamen ab hoc loco eorū stirpem commemorans, Scythas & natione & vocabulo asserit appellatos: cuius soli terminos antequā aliud ad mediū deducamus, necesse est vi iaceant, dicere. Scythia siquidem Germaniæ terræ confinis, eorētis vbi Hister oritur amnis, vel stagnū dilatatur Myſianum, tendens vsque ad flumina Tyram, Danaſtrum, & Vagoſolam, magnūque illum Danubium, Taurūque montem, non illū Aſiæ, ſed propriū, id eſt Scythicū, per omnem Mæotidis ambitum, vtrāque Mæotida per anguſtias Boſpori vsque ad Caucaſum montem, amnēque Araxem: ac deinde in ſiniſtrā partem reflexa, poſt mare Caſpium, quæ in extremis Aſiæ ſinibus ab Oceano Euroboreo in modum fungi primū tenuis, poſt hæc latiffima & rotunda forma exoritur, vergens ad Hunnos, Albanos, & Seres vsque digreditur. Hæc inquam patria, id eſt Scythia, longè ſe tendens, latèque aperiens, habet ab oriente Seres, in ipſo ſui principio ad littus Caſpij maris commanentes; ab occidente Germanos, & flumen Viſtulæ, ab arctoo, id eſt ſeptentrionali, circumdatur Oceano, à meridie Perſide, Albania, Hiberia, Ponto, atque extremo alueo Hiſtri, qui dicitur Danubius ab oſtio ſuo vsque ad fontem. In eo verò loci latere, quo Ponticum littus attingit, oppidis haud obſcuris inuoluitur, Borithenide, Olbia, Callipode, Cherſone, Theodoſia, Pareone, Mirmycione, & Trapezunte, quas indomitæ Scytharū nationes Græcos permifere condere, ſibi met cōmercia præſtaturos. In cuius Scythiæ medio eſt locus, qui Aſiam, Europāque ab alterutro diuidit, Rhiphei ſcilicet montes, qui Tanain vaſtiſſimum fundunt intrantem Mæotida, cuius paludis circuitus paſſuum milia cxliij. nuſquā octo vlnis altius ſubſidentes. In qua Scythia prima ab occidente gens

ſedit

*De Scythia
limitibus.*

*Eiuſdem cō-
termini po-
puli.*

*Riphei mon-
tes.*

sedid Gepidarum, quæ magnis, opinatifque ambi-
tur fluminibus. Nam Tifianus per Aquilonem eius
Corumque discurrit. Ab Africo verò magnus ipse
Danubius, ab Euro fluius Tausis secat, qui rapidus
ac verticosus in Histri fluenta furens deuoluitur.

Introrsus illi Dacia est, ad coronæ speciem ar-
duis alpibus emunita, iuxta quorum sinistrum la-
tus, quod in aquilonem vergit, & ab orca Vistulæ

fluminis per immensa spacia venit, Vuinidarum
natio populosa confedit. Quorum nomina licet
nunc per varias familias & loca mutantur, princi-
paliter tamen Sclauini & Antes nominantur. Scla-
uini à Ciuitate noua, & Sclauino Rumunnense, &

lacu qui appellatur Musianus, vsque ad Danastrū, &
in Boream Viscia tenus commorantur. hi paludes,
syluæque pro ciuitatibus habent. Antes verò, qui

sunt eorum fortissimi, qui ad Ponticum mare cur-
uantur, à Danastro extenduntur vsque ad Danu-
bium, quæ flumina multis mansionibus ab inuicem
absunt. Ad litus aurem oceani, vbi tribus faucibus

fluenta Vistulæ fluminis ebibuntur, Vidioarij resi-
dent, ex diuersis nationibus aggregati, post quos
ripam oceani Iremesti tenent, pacatam hominum

genus omnino. Quibus in austro adfedit gens A-
gazzirorum fortissima, frugum ignara, quæ peco-
ribus & venationibus victitat. Ultra quos disten-
duntur supra mare Ponticum Bulgarū sedes, quos

notissimos peccatorum nostrorum mala fecere. Hunni.

Hinc iam Hunni quasi fortissimarum gentium sce-
cundissimus cespes, in bifariam populorum rabiè
pullularunt. Nam alij Aulziagri, alij * Auri nun-
cupantur, qui tamen sedes habent diuersas. Iuxta
Cherfonem Aulziagri, quò Asiæ bona audis mer-
cator importat, qui æstate campos peruagantur ef-
fusos, sedes habentes, prout armentorum inuita-
uerint pabula; hyeme supra mare Ponticum se re-

*Gepida.**Dacia.**Vuinida.**Sclauini.**Antes.**Vidioarij.**Iremesti.**Agazziri.**Bulgari.**Hunni.*** Graci A-
nares vo-
cant.*

Hunugari. feretes. Hunugari autē hinc sunt noti, quia ab ipsi
Hunugaro pellii murinarū: venit cōmerciū quos tantorū viro
rum varia rū formidauit audacia. Quorū mansionem primam
fedes. esse in Scythiæ solo iuxta paludem Mæotidem, se-
 cundō in Mæsia, Thraciæque, & Dacia, tertio supra
 mare Ponticum, rursus in Scythia legimus habitas-
 se: nec eorum fabulas alicubi reperimus scriptas,
 qui eos dicūt in Britannia, vel in vna qualibet in su-
 larium in seruitutem redactos, & vnius caballi
 precio quondam redemptos. Aut cerē si quis eos
 aliter dixerit in nostro orbe, quā quod nos dixi-
 mus, fuisse exortos, nobis aliquid obstrepit, nos e-
 nim potius lectioni credimus, quā fabulis anili-
 bus consentimus.

3 VT ergo ad nostrum propositum redeamus,
Gothorum in prima parte Scythiæ, iuxta Mæotidem, comma-
primi reges. nētes præfati, vnde loquimur, Filimer regē habuif-
 se noscūt. In secundo, id est, Daciæ, Thraciæque
Eorundem & Mæsiæ solo Zamolxen, quem mirē philosophicę
eruditione. eruditionis fuisse testantur plerique scriptores an-
 naliū. Nam & Zeutam prius habuerunt eruditū,
 post etiam Diceneum, tertium Zamolxen, de quo
 superius diximus. Nec defuerunt, qui eos sapien-
 tiam erudirent. Vnde & penē omnibus barbaris
 Gothi sapientiores semper extiterunt, Græcisque
Dionis Ge- penē consimiles, vt refert Dio: qui historias eorū,
sica. annalēsq; græco stilo composuit. Qui dixit pri-
 mum Zarabos Tereos, deinde vocitatos Pileatos
 hos, qui inter eos generosi extabant: ex quibus eis
 & reges, & sacerdotes ordinabantur. Adeo ergo
 fuerē laudati Getæ, vt dudum Martem, quē pōe-
 tarum fallacia deum belli pronunciat, apud eos
Mars apud fuisse dicant exortum. Vnde & Virgilius.
Gothos na-
tus.

Gradinūmque patrem Geticis qui presidet arui.

Cultus apud Quem Martem Gothi semper asperrima placau-
Gothos re cul-
Mars.

re cultura. Nam victimæ eius mortes fuere captorum, opinantes bellorum præfulem aptius humani sanguinis effusione placandum. Huic prædæ præmordia vouebantur, huic truncis suspendebantur exuuiæ. eratque illis religionis præter cæteros infinuatus affectus, quum parenti deuotio nominis videretur impendi. Tertia vero sedes supra mare Ponticū, iam humaniores, & vt superius diximus, prudentiores effecti, diuisi per familias populi, Vefegothæ familiæ Balthorum, Ostrogothæ præclaris Amalis seruibant. Quorum studium fuit primum, inter alias gentes vicinas, arcus intendere neruis, Lucano plus historico quàm poëta testante.

Armeniosque Geticis intendere neruis.

Ante quos etiam cantu maiorum facta modulationibus, citharisq; canebant, Ethesparæ, Amalæ, Fridigerni, Vuidiculæ, & aliorum, quorum in hac gēte magna opinio est, quales vix heroes fuisse miranda iactat antiquitas, Tunc, vt fertur, * Vefo-
 sis Scythis lachrymabile sibi potius intulit bellum, eis videlicet, quos Amazonum viros prisca tradit autoritas. De quæis feminas bellatrices & Orofius in primo volumine professæ voce testatur. Vnde cum Gothis eum dimicasse euidenter probamus, quem cum Amazonum viris absolute pugnasse cognoscimus, qui tūc à Boristhene amne, quæ accollæ * Danubium vocant, vsque ad Tanain fluuium circa sinum paludis Mæotidis confidebant. Tamain verò hunc dico, qui ex Ripheis montibus deiectus adeo præceps ruit, vt quom vicina flumina, siue Mæotis, vel Bosporus gelu solidentur, solus amnium confragosis montibus vaporatus, nunquam Scythico durefcit algore. Hic inter Asiam, Euro-
 pæque terminus famosus habetur. Nam alter est ille, qui montibus Chrinnorum oriēs, in Caspium

*Vefegothæ
Balthū, O-
strogothæ
Amalis pa-
rebant.*

** Agathie
Sesoftris.
Amazonæ.*

** Danubij
nomen hic
corruptè lo-
gi videtur.*

*Tanain flu-
uium.*

mare dilabitur. Danubius autem ortus grandi palude, quasi ex mari profunditur. Hic vsque ad mediū sui dulcis est & potabilis, piscēsque nimij saporis gignit, ossibus carentes, cartilaginem tantum habentes in corporis continētiam. Sed vbi fit Ponto vicinior, paruum fontem suscipit, cui ex Amphoe cognomen est, adeo amarum, vt cum sit xl. dierum itinere nauigabilis, huius aquis exiguis immutetur, insectūque, ac dissimilis sui, inter Græca oppida Callipidas & Hippanis in mare defluit. Ad cuius ostia insula est in fronte, Achillis nomine. Inter hos terra vastissima, syluis cōsita, paludibus dubia, Hic ergo Gothis morantibus, * Vefosif Ægyptiorum rex in bellū irruit: quibus tunc Taunafis rex erat. Quo prælio ad Phafim fluuium, à quo Phafides aues exortæ, in toto mundo epulis potentum exuberant, Taunafis Gothorum rex Vefosi Ægyptiorum occurrit, eūque grauitèr debellans, in Ægyptū vsque persecutus est: & nisi Nili amnis intransmeabilis obstitissent fluenta, vel munitiones, quas dudum sibi ob incursiones Æthiopū Vefosif fieri præcepisset, ibi in eius eū patria extinxisset. Sed dū eum semper ibi positū non valuisse laedere, reuertens penè omnem Asiā subiugauit, & sibi tunc charo amico Sorno rege Medorum ad persoluendum tributum subditum fecit. Ex cuius exercitu victores tunc nonnulli prouincias subditas contuentes, & in omni fertilitate pollētes, deserto suorum agmine sponte in Asiæ partibus resederunt. Ex quorū nomine vel genere Trogus Pompeius Parthorum dicit extitisse profapiam. Vnde etiā hodiēque lingua Scythica fugaces, quod est Parthi, dicūtur: suōque generi respondentes, inter omnes penè Asiæ nationes soli sagittarij sunt, & acerrimi bellatores. De nomine verò, quod diximus eos Parthos, id est fugaces, ita aliquanti etymologiam traxerunt, vt dicerentur

*Amphoeis
fontis pro-
prietas.*

*Achillis in-
sula.*

** Sefostris
Agathie
suprà.*

*Gothorum
& Ægyptio-
rum bella.*

*Victoria
Gothorum.*

*Parthorum
origo.*

*Cur Parthi
diti sunt.*

dicerentur Parthi, quia suos refugere parentes. Hunc ergo Taumalum regem Gothorum mortuum inter numina sui populi coluerunt. Post cuius decessum exercitu eius cum successore ipsius in aliis partibus expeditionem gerente, femina Gothorum à quadam vicina gente tentata, in prædàmque ducta a viris, fortiter restiterunt, hostesque super se venientes cum magna verecundia abegerunt. Quæ parata victoria, fretæque maiori audacia, inuicem se cohortantes, arma arripiunt, eligentesque duas audaciores Lampeto & Marpesia principatu subrogarunt. Quæ dum curam gerunt, vt propria defenderent, & aliena vastarent, fortitò Lampeto restitit, fines patrios tuendo: Marpesia verò feminarum agmine sumpto, nouum genus exercitus duxit in Asiam, diuersasque gentes bello superans, alios verò pace concilians, ad Caucazum venit: ibique certum tempus demorans, loco nomen dedit, saxum Marpesiæ. Vnde Virgilius.

Ac si dura silex aut stet Marpesia cautes.

In eo loco vbi post hæc Alexâder Magnus portas constituens, Pylas Caspias nominauit: quod Lazorum gens custodit pro munitione Romana. Hic ergo certum temporis Amazones commanentes confortatae sunt. Vnde egressæ, & Alyon fluium, qui iuxta Garganum ciuitatè præterfluit, transeuntes; Armeniam, Syriam, Ciliciamque, Galatiam, Pisidiam, omniâque Asiæ oppida, æqua felicitate domuerunt: Ionium, Æoliâque conuersæ, deditas sibi prouincias effecerunt. Vbi diutius dominantes, etiam ciuitates, castraque suo nomini dicauerunt. Ephesi quoque templum Dianæ ob sagittandi, venandique studiû, quibus se artibus tradidissent, effusis opibus, miræ pulchritudinis condiderunt. Tali ergo Scythiæ gentis femina casu Asiæ regno potitæ, per centum penè annos tenuit.

*Mulieres
Gothica mæ
gnas res ge-
runt, præcis
Amazones.*

Lampeto.

*Marpesia
expeditio-
nes.*

*Porta Ca-
spia.*

*Amazônæ
prosperi suc-
cessus.*

*Diana tem-
plum Ephesi
ab Amazo-
nibus condi-
tum.*

*De Caucaſo
monte.*

runt, & ſic demum ad proprias ſocia: in cautes Marpeſias, quas ſuperius diximus, repedarunt, in montem ſcilicet Caucaſſum. Cuius montis quia facta iterum mentio eſt, non ab re arbitror eius traſum, ſitumque deſcribere, quando maximam partem orbis noſcitur circuire iugo continuo. Is nanteque ab Indico mari ſurgens, qua meridie reſpicit, ſole vaporatus ardeſcit. Qua ſeptentrioni patet, rigentibus ventis eſt obnoxius & pruinis. Mox in Syriam curuato angulo reflexus, licet annium plurimos emittat, in Aſianam tamen regionem Eufra-tem Tigrimque nauigeros ad opinionem maximam perennium fontium copioſis fundit vberibus. Qui amplexantes terras Aſſyriorum, Meſopotamiam & appellari faciunt, & videri; in ſinum maris rubri fluenta deponentes. Tunc in Boream reuertens, Scythias terras, iugum antefatum magnis flexibus peruagatur: atque ibidem opinatiſſima flumina in Caſpium mare profundens, Araxem, Cyſſum, & Cambyſem continuato iugo ad Ripheos uſque montes extenditur. Indeque Scythicis gentibus dorſo ſuo terminum præbens, ad Pontum uſque deſcendit: conſertiſque collibus, Hiſtri quoque fluenta contingit, quo annis ſciſſus dehifcens, in Scythia quoque Taurus vocatur. Talis ergo, tantuſque, & penè omnium montium maximus, excelſas ſuas erigens ſummitates naturali conſtructione præſtat gentibus inexpugnanda munimina. Nam locatim reciſus, qua diſrupto iugo vallis hiatu pateſcit, nunc Caſpias portas, nunc Armenias, nunc Cilicas, vel ſecudum locum qualis fuerit, facit; vix tamen plauſtro meabilis, lateribus in altitudine vtrinque directis, qui pro gentium varietate diuerſo vocabulo nuncupatur. Hunc enim * Iamnum, mox Propaniſmum Indus appellat. Parthus primum caſtra poſt Niſacen edicit. Syrus & Arme-

* forte,
Imaum.

& Armenius Taurum, Scythæ Caucasum ac Rhipheum, iterumque in fine Taurum cognominant: aliæque complura gentes huic iugo dedere vocabula. Et quia de eius continuatione pauca libauimus, ad Amazones vnde diuertimus, redeamus.

Quæ veritæ, ne earum proles rarefceret, a vicinis gentibus concubitum petierunt. facta nundina semel in anno, ita vt futuris temporibus eis deinde reuertentibus in idipsum, quicquid partus masculini edidisset, patri redderet: quicquid verò fœminei sexus nasceretur, mater ad arma bellica erudiret. Siue, vt quibusdam placet, editis maribus, non uercali odio infantis miserandi fata rumpebant: ita apud illas dere stabile puerperium erat, quod ubique constat esse vortium.

Quæ crudelitas illis terrorem magnum cum alabat, opinione v ulgara. Nam quæ, rogo, spes esset capto, vbi ignosci vel filio nefas habebatur? Contra has, vt fertur, pugnabat Hercules, & Melanes penè plus dolo quam virtute subegit. Theseus verò Hippolyten in prædam tulit, de qua genuit & Hippolytum. Hæ quoque Amazones post hæc habuere reginā nomine Penthesileam, cuius Troiano bello extant clarissima documenta. Nam hæ feminæ vsque ad Alexandrum Magnum referuntur tenuisse regnum.

4 SED ne dicas, de viris Gothorum sermo adsumptus, cur in feminis tam diu perseveret: audi & virorum insignem, & laudabilem fortitudinē. Dio historicus, & antiquitarum diligentissimus inquisitor, (qui) operi suo Getica titulum dedit: quos Getas iam superiori loco Gothos esse probauimus, Orosio Paulo dicente. Hic Dio regem illis post tempora multa commemorat, nomine Telephum. Ne verò quis dicat hoc nomen à lingua Gothica omnino peregrinum esse; nemo quis nesciat animaduerti vsu pleraque nomina gentes amplecti, vt

*Redit ad
Amazones
facta.*

*Proles ex
ruudem.*

Clades.

*Regina.
Imperij duratio.*

*Ad Getarum
seu Gothorum
historiam
accedit.*

Romani Macedonum, Græci Romanorum, Sarmatae Germanorum, Gothi plerunque mutuantur Hunnorum. Is ergo Telephus Herculis filius, natus ex Auge sorore Priami, coniugio copulatus, procerus quidem corpore, sed plus vigore terribilis, paternam fortitudinem propriis virtutibus æquans, Herculis genio formæ quoque similitudinē referebat. Huius itaque regnum Mœsiam appellauere maiores. Quæ prouincia ab oriente ostia fluminis Danubij, a meridie Macedoniam, ab occasu Hultriam, a septentrione Danubium habet. Is ergo antefatus habuit bellum cum Danais, in qua pugna Thersandrum ducem Græciæ interemit: & dum Atacem infestus inuadit, Vlyxémque persequitur, equo cadente, ipse corruit, Achillisque iaculo fœmore sauciatus, diu mederi nequiuit. Græcos tamen quamuis iam saucius, è suis finibus proturbauit. Telepho verò defuncto, Eurypilus filius successit in regno, ex Priami Phrygum regis germana progenitus. Qui ob Cassandræ amorem bello interesse Troiano, ac parentibus, soceróque ferre auxilium cupiens, mox ut venit, extinctus est. Tunc Cyrus rex Persarum post grande interuallū, & pene post sexcentorum triginta annorum tempora, Pompeio Trogo testante, Getarum reginæ Thami-
Thamiris Gothorum regina.
 miri [sibi] exitiale intulit bellū. Qui elatus ex Agie victoria, Getas nititur subiugare, in quibus (vt diximus) regnauerat Thamiris. Quæ cum ab Araxe amne Cyri arcere potuisset accessus, transire tamen permittit, eligens armis eum vincere, quam locorū beneficio submouere. Quod & factū est. & veniente Cyro, prima cessit fortuna Parthis tanta; vt & filium Thami-
Cyrus à fortuna supra raturus.
 ris, & plurimum exercitum trucidarent. sed iteratò Marte, Getæ cum sua regina Parthos deuictos superant, atq; prosterunt, opimamque prædam de eis auferunt: ibique primum Gothorum

thorum gens serica vidit tentoria. Tunc Thamiris *Tentoria serica.*
 regina acta victoria, tãtãque prãda de inimicis po-
 sita, in partem Mœsiã (quẽ nunc ex magna Scythia
 nomen mutuata, minor Scythia est appellata) tran-
 siens, ibi in ponte Mœsiã colitur, & Thamiris ciui-
 tatem suo de nomine ædificauit. Dehinc Darius *Dario filii rex Gothicus negas.*
 rex Persarũ Hytaspis filius, Antriregiri regis Go-
 thorum filiam in matrimonium exposulauit, ro-
 gans pariter atque deterrens, nisi suam peragerent
 voluntatem. Cuius affinitatem Gothi spernentes,
 legationem eius frustrarunt. Qui repulsus, furore *Inde bellũ & Persarũ clades.*
 flammatus est, & octoginta milia armatorum con-
 tra ipsos produxit exercitum, verecundiam suam
 malo publico vindicare contendens. Nauibusque
 pene a Chalcedonia vsque ad Byzantium in instar
 pontium tabularis æque confertis, petit Thraciam
 & Mœsiã. Pontẽque rursus in Danubio pari mo-
 do constructo, duobus mensibus crebris fatigatus
 in taphis octo milia perdidit armatorũ, timensque
 ne pons Danubij ab eius aduersariis occuparetur,
 celeri fuga in Thraciam repedauit: nec Mœsiã so-
 lum credens sibi tutum fore aliquantum remoran-
 di. Post cuius decessum iterum Xerxes filius eius *Xerxis ex-
 pedito contra Gothos.*
 paternas iniurias vlcisci se æstimans, cum suis du-
 centis & auxiliatorum trecentis milibus armato-
 rum rostratas naues habens mille septingentas, &
 onerarias tria milia, super Gothos profectus ad bel-
 lum: nec tentata re in conflictu præualuit, animosi-
 tate constantiã superatus. Sic nanque vt venerat,
 absque aliquo certamine suo cum rubore recessit.
 Philippus quoq; pater Alexãdri magni cũ Gothi
 amicitias copulans, Medopam Gothilẽ filiam regis
 accepit vxorem, vt tali affinitate roboratus, Macedo-
 num regna firmaret. Qua tempestate, Dione hi-
 storico dicente, Philippus inopiam pecuniã pas-
 sus, Vdistranã Mœsiã ciuitatẽ instructis copiis va-

stare deliberat; quę tunc propter viciniam Thami-
 ris, Gothis erat subiecta. Vnde & sacerdotes Go-
 thorum aliqui, illi qui pij vocabantur, subito pate-
 factis portis, cum citharis & vestibus candidis ob-
 uiam sunt egressi paternis diis, vt sibi propitij Ma-
 cedones repellerent, voce supplicij modulantes,
 Quos Macedones sic fiducialiter sibi occurrere cõ-
 tuentes, stupescunt; & si dici fas est, ab inermibus
 tenentur armati. Nec mora, acie soluta, quam ad
 bellum construxerunt, non tantum ab vrbs exci-
 dio remouere; verum etiam & quos foris fuerunt
 iure belli adepti, reddiderunt, fœderęque inito ad
 sua reuersi sunt. Quem dolum post longum tēpus
 reminiscens egregius Gothorum ductor Sitalcus,
 cl. virorum milibus cõgregatis, Atheniensibus in-
 tulit bellū, aduersus Perdiccā Macedoniae regem,
 quem Alexander apud Babyloniam ministri infidiis
 potans interitum, Atheniensium principatui hæ-
 reditario iure reliquerat successorem. Magno præ-
 lio cum hoc inito, Gothi superiores inuenti sunt:
 & sic pro iniuria, quam illi in Mœsia dudum fecis-
 sent, isti in Græciam discurrerent, cunctam Mace-
 doniam vastauere. Dehinc regnante in Gothia Sital-
 co, Boroista Diceneus venit in Gothiam, quo tēpore
 Romanorū Sylla potitus est principatu, quem Di-
 ceneū suscipiens Boroistam Sitalcus dedit ei penē
 regiā potestare: cuius consilio Gothi Germanorum
 terras (quas nunc Franci obtinēt) depopulati sunt.
 Cęsar verò, qui sibi primus omnium Romanū vindicauit
 imperium, & penē omnem mundum suę ditioni subegit,
 omniąque regna perdomuit, adeo vt extra nostrum orbē
 Oceani sinu repositas insulas occuparet, & qui nec nomen
 Romanorū auditu quidem nouerant, eos Romanis tributarios
 faceret; Gothos tamen crebro tentans, nequiuit subi-
 gere. Gaius Tiberius iam tertius regnat Romanis,
 Gothi

*Gothi sacerdotes ar-
 te mira Ma-
 cedonas fle-
 bunt.*

*Macedones
 à Gothis
 ingenti præ-
 lio superan-
 tur.*

*Sitalcus
 rex.*

*Cęsar Go-
 thos inu-
 ditos reli-
 quit.*

Gothi tamen suo regno incolumes perseverant. Quibus hoc erat salubre, aut commodum, aut vortium, vt quicquid [dici] Diceneus eorum consiliarius præcepisset, hoc modis omnibus experendū, hoc vtile iudicantes, effectui manciparent. Qui cernens eorum animos sibi in omnibus obedire, & naturale eos habere ingenium, omnem penè philosophiam eos instruxit. erat enim huius rer magister. Nam Ethicam eos erudiuit, vt barbaricos mores ab eis compesceret: Physicam tradens, naturaliter propriis legibus vjvere fecit, quas vsque nunc conscriptas Bellagines nūcupant: Logicā instruens, eos rationis supra cæteras gentes fecit expertos: Practicam ostendens, in bonis actibus conuersari suavit: Theoricam demonstrans, signorū duodecim, & per ea planetarum cursus, omnemque astronomiam contemplari edocuit, & quomodo lunaris orbis augmentum sustinet, aut patitur detrimentū edixit: solisque globus igneus quantum terrenum orbem in mensura excedat, ostendit: aut quibus nominibus, vel quibus signis in cœli polo vrgentes, aut reuergentes cccxliij. stellæ ab ortu in occasum præcipites ruant, exposuit. Qualis erat, rogo voluntas, vt viri fortissimi quando ab armis quadriduum vsque vacassent, doctrinis philosophicis imbuebantur? videres vnum cœli positionem, alium herbarum, frugūque explorare naturas: istum lunæ commoda incommodaque, illum solis laborem attendere, & quomodo rotari cœli raptus, retro recludit ad partem occidentam, qui ad orientalem plagam ire festinat, ratione accepta quiescere. Hæc & alia multa Diceneus Gothis sua peritia tradens, mirabilis apud eos inuenitur, vt non solum mediocribus, imo & regibus imperaret. Elegit namque ex eis tunc nobilissimos prudentiores viros, quos Theologiam instruens, numina quædam & sacella

*Diceneus au-
horitas &
doctrina.*

*Bellagines,
leges Gothi
ca.*

*Astronomiã
docet Dice-
neus.*

*Et theolo-
giam.*

- Pileati.* venerari suavit, fecitque sacerdotes, nomen illis Pileatorum contradens, vt reor, quia opertis capitibus tiaris, quos pileos alio nomine nuncupamus, litabant: reliquam verò gentem Capillatos dicere iussit, quod nomen Gothi pro magno suscipientes, adhuc hodie suis cantionibus reminiscuntur. Decedente verò Diceneo, pene pari veneratione habuere Comoficum, quia nec impar erat solertia. Hic etenim & rex illis, & pontifex ob suam peritiã habebatur, & in sua iuititia populos iudicabat. Er hoc rebus excedete humanis, Corillus rex Gothorum in regnum conscendit, & per xl. annos in Dacia suis gentibus imperauit. Daciam dico antiquam, quam nunc Gepidarum populi possidere noscuntur. Quæ patria in conspectu Mœtiæ trãs Danubium corona montium cingitur, duos tantum habens accessus, vnum per Bontas, alterum per Tabas. Hanc Gothicam, quam Daciam appellauere maiores, (quæ nunc, vt diximus, Gepidia dicitur) tunc ab oriente Roxolani, ab occasu Tamazites, a septentrione Sarmatæ & Bastarnæ, a Meridie amnis Danubij fluentia terminant. Tamazites à Roxolanis alueo tantum fluuij segregantur. Sed quia Danubij mentio facta est, non ab re iudico pauca de tali amne egregia indicare. Nam hic in Almanicis aruis exoriens, lx. habet à fonte suo flumina vsque ad ostia in Pontum vergentia, per mille ducentorum passuum millia hincinde suscipiens flumina in modum spinæ, quæ costas vt cratem intexunt. omnino amplissimus est, qui in lingua Bessorum Hister vocatur, ducentis tantum pedibus in altum aquam alueo habet profundam. Hic etenim amnis inter cætera flumina immanis, omnes superat, præter Nilum. Hæc de Danubio dixisse sufficiat.
- Danubius maximus, præter Nilum.*

5 Ad propositum verò, vnde nos digressi sumus, adiuvante

adiouante domino, redeamus. Longum nanque post interuallum, Domitiano imperatore regnante, eius auaritiam metuentes, fœdus, quod dudum cum aliis principibus pepigerant Gothi, soluentes; ripam Danubij iam longè possessam ab imperio Romano, delectis militibus cum eorum ducibus vastauerunt, cui prouinciæ tunc post Agrippam Poppæus præerat Sabinus, Gothis autem Dorpaneus principatum agebat, quando bello commissio Gothi Romanis deuictis, Poppæi Sabini capite abscisso, multa castella & ciuitates inuadentes de parte imperatoris publice deprædarunt: qua necessitate suorum Domitianus cum omni virtute sua in Illyricum properauit, & totius penè reipublicæ militibus ductore Fusco prælato cum electissimis uiris amnem Danubium confertis nauibus ad instar pontis transinere cœgit, super exercitû Dorpanei. Tû Gorhi haud segnes reperti, arma capessunt, primoque armati cõflictu, mox Romanos deuincunt, Fuscoq; duce extincto, diuitias de castris militû despoliant, magnâque porti per loca victoria, iam procures suos quasi qui fortuna vincebant, non puros homines, sed semideos, id est Anses uocauere. Quorum genealogiam ut paucis percurrâ, ut quo quis parente genitus est, aut unde origo accipra, ubi finem efficit, absque inuidia qui legis uera dicentem ausculta. Horum ergo (ut ipsi suis fabulis ferunt) primus fuit Gapt, qui genuit Halmal, Halmal uero genuit Augis, Augis genuit eum, qui dictus est Amala, a quo & origo Amalorum decurrit. Et Amala genuit Isarna, Isarna autè genuit Ostrogotha, Ostrogotha genuit Vnilt, Vnilt genuit Athal, Athal genuit Achiulf, Achiulf genuit Ansilâ & Ediulf, Vulduf & Hermerich, Vulduf uero genuit Valerauans, Valerauâs autè genuit Vuinithariû, Vuinitharius quoq; genuit Theodemir & Vua-

*Alta sub
Domitiano.*

*Dorpaneus
rex.*

*Gothorum
uictoria de
Fusco.*

*Anses, Go-
thorû proce-
res, sic dicti
quasî semi-
dei.*

*Amala pri-
mus auctur
Amalorû.*

lemir & Vuidemir, Theodemir genuit Theodericum, Theodericus genuit Amalafuentam, Amalafuenta genuit Athalaricum & Mathafuentam, de

*quem Entaricum hystorie vocant.

*infra Beremulh.

Mathafuentam Vutigis viduam Germanus uxorem dicit.

Ablabij locus de Ostrogothis & Vefegothis.

* Mamea, scilicet filium. De Maximo imp. Symmachi locus.

* Vtherico viro suo, cuius affinitati generis sic ad eam coniunctus est. Nam supradictus Hermericus filius Achivli genuit Hunnimundum, Hunnimundus autem genuit Thorismundum, Thorismundus verò genuit * Berimund, Berimund genuit Vuidericum, Vuidericus genuit Eutharicum, qui coniunctus Amalafuentæ genuit Athalaricum & Mathafuentam. Mortuóque in puerilibus annis Athalarico, Mathafuentæ Vuirichis est sociatus, de quo nõ suscepit liberum, adductisque simul à Belisario in Constantinopolim, & Vuirichi rebus excedente humanis, Germanus patricius tratrueis domini Iustini Imperatoris eandem in coniugio sumens, patriciam ordinariam fecit; de qua filium genuit ite Germanum nomine. Germano verò defuncto ipsa vidua perseverare disponit. Qualiter autem, aut quomodo Amalorum regnum destructum est, loco suo (si dominus voluerit) edocebimus. Nunc autem ad id, vnde digressum fecimus, redeamus, doceamusque quando ordo gentis, vnde agimus, cursus sui metam expleuerit. Ablabius enim historicus refert, quia ibi super limbum Ponti, vbi eos diximus in Scythia commanere, pars eorum, qui orientalem plagam tenebant, eisque præerat Ostrogotha, (incertum vtrum ab ipsius nomine, an à loco orientali) dicti sunt Ostrogothæ, residui verò Vefegothæ in parte occidua. Et quidem iam sicut diximus, eos transito Danubio aliquantum tēporis apud Mœsiam, Thraciamq; duxisse. Ex eorum reliquis fuit & Maximinus Imperator, post Alexandrum * Mameam, vt dicit Symmachus in quinto suæ hystoriæ libro. Alexandro, inquit, Cæsare mortuo, Maximinus ab exercitu factus est Imperator, ex infimis

ex infimis parentibus in Thracia natus, à patre Gotho nomine Mecca, matre Alana, quæ Ababa dicebatur. Is trienniū regnans, dum in Christianos arma commoueret, imperium simul & vitam amisit. Nam hic Seuero Imperatore regnante, & natalē filij diem celebrante, post primam ætatem & rusticam vitam de pascuis in militiam venit. Princeps Seuerus quidem militares dederat ludos. Quod cernens Maximinus, qui erat semibarbarus adolescens, positis præmiis, barbara lingua petit ab imperatore vt sibi luctandi cum militibus licentiam daret. Seuerus admodum miratus magnitudinem forme, (erat enim, vt fertur, statura eius procera ultra octo pedes) iussit eum cum lixis corporeo nexu contendere, ne quid à rudi homine militaribus viris veniret iniuriæ. Tunc Maximinus sedecim lixas tanta felicitate prostrauit, vt vincendo singulos, nullam sibi requiem intercapedine temporum daret. Hic captis præmiis, iussus est in militiam mitti, primaq; ei stipendia equestria fuere. Tertiam post diem, cum Imperator prodiret in campum, vidit eum exultantem more barbarico, iussitq; tribuno, vt eum coercitum ad Romanam imbueret disciplinam. Ille verò vbi de se intellexit principem loqui, accessit ad eum, equitantemque præire pedibus cœpit. Tum Imperator equo adacto in cursum calcaribus incitatum, multos orbis huc atque illuc vsq; ad suam fatigationem variis inflexibus interpedauit, ac deinde ait illi: Nūquid vis post cursum Thracisce luctari? respondit, quantum libet, Imperator. Ita Seuerus ex equo desiliens, recentissimos militum cum eodem certare iussit. At ille septem valentissimos milites ad terram elisit, ita vt antea nihil per interualla respiraret. Solus à Cæsare & argenteis præmiis, & aureo torque donatus est, iussus deinde inter stipatores degere corporis princi-

Igens Maximini robur.

XVI Lixas Maximinus luctando citra intermissionem proferuit.

Alterum Maximini facinus.

Maximinus torque donatus.

*Tribunatus
adeptus sub
Macrimo
gusefit.*

*Imp. à mili
te dictus, &
paulo post
interfectus.*

*Gothorum
progressus,
& successus
prosperi.*

*Vandali,
Marcoma
ni, Quadi a
Gothis su
perati.*

*Gothi Rom.
stipendia fa
ciebant.*

palis. Post hæc sub Antonio Caracalla ordines du-
xit, ac sæpè famam factis extendens, inter plures
militiæ gradus, centuriâsque strenuitatis suæ pre-
tium tulit. Macrimo tamen postea in regnum in-
gresso, recusavit militiam penè triennium, tribu-
natisque habens honorem, nunquam se oculis
obtulit Macrimo, indignum ducens eius imperium,
quod perpetratum facinus erat quæsitum ab He-
liogabalo. Dehinc quasi ad Antonini filium reuer-
tens, tribunatum suum adiit, & post hunc sub Ale-
xandro Mammea contra Pathos mirabiliter dimi-
cauit. Eoque Mogontiaco militari tumultu occiso,
ipse exercitus electione absque Senatus consulti
effectus est imperator, qui cuncta bona sua in Chri-
stianorum persecutione malo voto fœdavit, occi-
sistisque Aquileiæ à Pupione, regnum reliquit Phi-
lippo. Quod nos idcirco huic opusculo de Symma-
chi historia mutuauimus, quatenus gentem, vnde
agimus, ad regni Romani fastigium vsque venisse
doceamus.

6 CAETERVM causa exigit, vt ad id, vnde di-
gressi sumus, redeamus. Nam gens ista mirum in
modum in ea parte, qua versabatur, id est Ponti, in
littore Scythiæ soli innotuit, sine dubio tanta spa-
cia tenens terrarum, tot sinus maris, tot flumina
cursus, sub cuius sæpè dextra Vuandalus iacuit,
sterit sub precio Marcomannus, Quadorum prin-
cipes in seruitutem redacti sunt, Philippo nanque
antedicto regnante Romanis, qui solus ante Con-
stantinum Christianus cum Philippo, id est filio
fuit, cuius & secundo anno regni Roma mille-
simum annum expleuit, Gothi, vt assolet, distracta
sibi stipendia sua ferentes ægrè, de amicis facti sunt
inimici. Nam quamuis remoti sub regibus viue-
rent suis, Reipublicæ tamen Romanæ fœderati er-
rant, & annua munera percipiebant. Quid multæ

Tran-

Transiens tunc Ostrogotha cum suis Danubium, Mœsiam Thraciãque vastauit, ad quem repellendum Decius senator à Philippo dirigitur, qui ueniens dum genti nihil præualer, milites proprios exemptos à militia fecit uira priuata degere, quasi eorum neglectu Gothi Danubium transissent, factaque utpura in suis uindicta, ad Philippum reuertitur. Milites uero uidentes, se esse post hos labores militia pulsos, indignati ad Ostrogothæ regis Gorhorum auxilium confugerunt. Qui ex-
 cis Gorhorum auxilium confugerunt. Qui ex-
 cipiens eos, eorũque uerbis accensus, mox triginta millia uirorum armata produxit ad prælium, adhibitis sibi Thaiphalis & Afdingis nonnullis. Sed & Carporum tria millia, genus hominum ad bella nimis expeditum, qui sæpe Romanis infesti sunt; quos tamen post hæc imperante Diocletiano, Galerius Maximinus Cæsar de ciuitate Reipublicæ Romanæ subiecit. Is ergo habens Gothos & Peucenos, ab insula Peuce, quæ ostio Danubij Póto mergenti adiacet, Argaitum & Gunthericum nobilissimos suæ gentis præfecit ductores. Qui mox Danubium vadati, & secundò Mœsiam populati: Marcianopolim eiusdem patriæ urbem famosam metropoli aggrediuntur, diũque obsessam, accepta pecunia ab his, qui inerant, reliquere. Et quia Marcianopolim nominauimus, liber aliqua de eius situ breuiter intimare. Nam hanc urbem Traianus imperator hac reædificauit, ut fertur, eò quòd Marcie sororis suæ puella, dum lauat in flumine illo, quod nimis limpiditatis saporisque in media urbe oritur, Potami cognomento, exindẽque uellet aquam haurire, casu uas aureum, quod ferebatur, in profundum cecidit, metalli pondere grauatum, & longè post emerfit; quod certè non erat uisatum, ac vacuum forberi, ac certè semel uoratum uindis respuentibus renatare. His Traianus sub admira-

Decius contra Gothos mittitur.

Ostrogothæ regis expeditionis.

Peuceni.

De Marcianopolis origine.

Aurum aqua immatas.

tionem compertis, fontique numinis quiddam inesse credens, conditam ciuitatem germanæ suæ in nomine Marcianopolim nominauit. Ab hinc ergo, vt dicebamus, post longam obsidionem accepto præmio ditatus Geta, recessit ad patriam: quem Gepidarum cernens populus subito vbique vincen-
 tem, prædisque ditatum, inuidia ductus, arma in
 parentes mouit. Quomodo verò Getæ, Gepidæ-
 que sint parentes si quæris, paucis absoluam. Meminisse debes, me initio de Scanzia insulæ gremio
 Corthos dixisse egressos cum Berich suo rege, tri-
 bus tantum nauibus vestros ad ceterioris Oceani ri-
 pam, quarum trium vna nauis, vt assolet, tardius ve-
 cta, nomen genti fertur dedisse. nam lingua eorum
 pigra Gepanta dicitur. Hinc factum est, vt paulatim
 & corruptè nomen *eis* ex conuittio nasceretur. Ge-
 pidæ nanque sine dubio ex Gothorum prosapia du-
 cunt originem: sed quia, vt dixi, Gepanta pigrum
 aliquid, tardumque signat, pro gratuito conuittio
 Gepidarum nomen exortum est, quod nec ipsum
 credo falsissimum. sunt enim tardioris ingenij, gra-
 uiores corporum velocitate. Hi ergo Gepidæ tacti
 inuidia, dudum spreta prouincia, commanebant in
 insula Visclæ amnis vadis circumacta, quam pro
 patrio sermone dicebant Gepidos. Nunc eam, vt
 fertur, insulam gens Viuidaria incolit, ipsis ad me-
 liores terras meantibus. Qui Viuidarij ex diuersis
 nationibus ac si in vnum asylum collecti sunt, &
 gentem fecisse noscuntur. Ergo (vt dicebamus) Ge-
 pidarum rex Fastida, qui etiam gentem excitans,
 patrios fines per arma dilatauit, Burgundiones pæ-
 nè vsque ad internecionem deleuit, aliasque non-
 nullas gètes perdomuit. Gothos quoque malè pro-
 uocans, consanguinitatis scædus prius importuna
 concertatione violauit: superbâque admodum elati-
 one iactatus, crescenti populo dum terras cœpit
 addere,

* hoc est, co-
 gnatos, quos
 Gallicè pa-
 rens appel-
 lamus.

Gepidarum
 origo, & no-
 men.

Gepida Go-
 this inui-
 dens.

Fastida rex
 Gepidarum
 bellicosus.

addere; incolas patrios reddidit rariores. Is ergo
 misit legatos ad Ostrogotham, cuius adhuc impe-
 rio tam Ostrogothæ, quam Vesegothæ, id est eius-
 dem gentis populi subiacebant, inclusum se mon-
 tium queritans asperitate, sylvarumque densitate,
 constrictum, vnum poscens e duobus, vt aut bel-
 lum sibi, aut locorum suorum spatia præpararet.
 Tunc Ostrogotha rex Gothorum (vt erat solidi a-
 nimi) respondit legatis, bellum se quidem tale hor-
 rere, durumque fore, & omnino scelestum, armis
 confingere cum propinquis; loca verò non cedere.
 Quid multa? Gepidæ in bella irruunt, contra quos
 ne nimij iudicarentur, mouit & Ostrogotha pro-
 cinctum, conueniuntque ad oppidum Galtis, iuxta
 quod currit fluius Aucha, ibique magna partium
 virtute certatum est; quippe quos in se & armorum,
 & pugnae similitudo commouerat, sed causa me-
 lior, viuaxque ingenium iuuat Gothos, inclinata
 denique parte Gepidarum, prælium mox diremit.
 Tunc relicta suorum strage, Fastida rex Gepida-
 rum properauit ad patriam, tam pudendis oppro-
 briis humiliatus, quam fuerat elatione erectus.
 Redeunt victores Gothi, Gepidarum discessio-
 ne contenti, suaque in patria nostri in pace ver-
 santur, vsque dum eorum præuius existeret O-
 strogotha. Post cuius decessum Cniva exercitum
 diuidens in duas partes, nonnullos ad vastandum
 Moesiam dirigit, sciens eam negligentibus princi-
 pibus defensoribus destitutam. Ipse vero cum se-
 ptuaginta milibus ad Eufestium, id est Nouas con-
 scendit: vnde à Gallo duce remotus, Nicopolim
 accedit, quæ iuxta Latrum flouium est constituta
 notissima; quoniam deuictis Sarmatis, Traianus
 eam fabricauit, & appellauit victoriæ ciuitatem:
 vbi Decio superueniente Imperatore, eadem Cni-
 ua in Hemoniæ partes, quæ non longè aberant,

*Fastidia
 Gothis bel-
 lum infert.*

*Regis Go-
 thici au-
 mus imper-
 terribus.*

*Causa me-
 lior & vi-
 uax ingenij
 vincit.
 Superbia
 comes igno-
 minia.*

*Cniva, rex
 strenuus &
 prudens.
 Nicopolis.*

recessit: inde apparatu disposito, Philippopolim ire festinans.

Ambitionis stimuli Decium in foueam interitus precipitant.

7 CVIVS secessum Decius Imperator cognoscens, & ipsius vrbi ferre subsidium gestiens, iugo montis transfacto, ad Berræam venit. Ibique dum equos, exercitumque lassum resoueret, ilico Cniva cum Gothis in modum fulminis ruit, vastatque Romano exercitu, Imperatorem cum paucis, qui fugere quieverant ad Thusciam, rursus trans Alpes in Mœsiam proturbauit, vbi tunc Gallus dux limitis cum plurima manu bellantium morabatur. Collectoque tam exinde, quam de hoste exercitu, fururi belli reparat aciem. Cniva verò diu obsessam inuadit Philippopolim, prædæque poritus, Priscū duce[m], qui inerat, sibi foederavit, quasi cum Decio pugnaturum. Venientesque ad conflictum, ilico Decij filium sagitta saucium, crudeli vulnere confodiunt. Quod pater animaduertens, licet ad confortandos animos militum dixisse fertur; Nemo tristeretur, perditio vnus militis, non est reipublicæ diminutio: tamen pater num affectum non ferens, hostes inuadit, aut mortem, aut vltionem filij exposcens, veniensque abrupto Mæsiæ ciuitatem, circumseptus à Gothis & ipse extinguitur, imperij finem, vitæque terminum faciens. Qui locus hodieque Decij ara dicitur, eò quòd ibi ante pugnam miserabiliter idolis immolaret. Defuncto tunc Decio, Gallus & Volusianus regno potiti sunt Romanorum, quando & pestilens morbus pænè istius necessitatis consimilis, vt nos ante hos nouē annos experti sumus, faciem totius orbis foedauit, supra modum quoque Alexandriam, totiúsque Ægypti loca deuastans, Dionysio historico super hanc cladem lachrymabiliter exponente, quam & noster conscripsit venerabilis martyr Christi episcopus Cyprian⁹ in libro, cuius titulus est de mortalitate.

Decium cū filio Gothi cadunt.

Ex desperatione Decij interitus.

Gallus & Volusianus. Pestis orbē populatur.

Aemilianus imperiū inuadit.

Tunc &

Tunc & Æmylianus quidam, Gothis sepe ob principum negligentiam Mœsiam devastantibus, ut vidit licere, nec a quoquam sine magno reipublicæ dispendio remoueri, similiter suæ fortunæ arbitratu posse euenire; tyrannidem in Mœsiam arripuit, omnique manu militari ascita, cœpit vrbes & populos devastare. Contra quem intra paucos menses multitudo apparatus accrescens, nō minimum incommodum reipublicæ parturiuit, qui tamen in ipso panē nefario conatus sui initio extinctus, & vitam & imperium, quod inuadebat, amisit. Supradicti verò Gallus & Volusianus Imperatores, quāuis vix biennio in imperio perseuerantes, ab hac luce migrarint; tamen ipso biennio, quo affuere, vbi que pacari, vbi que regnare gratiosi, præterquam quod vnum eorum fortunæ reputatum est, id est generalis morbus: sed hoc ab imperitis & calumniatoribus, qui vitam solent aliorū dēte maledico lacerare. Hi ergo mox, ut imperiū adepti sunt, fœdus cum gente Gothorum pepigere, & nec longo interuallo vtrisque regibus occubentibus, Gallienus arripuit principatū, quo in omni lascivia resolutus, Respa & Veducō, Thuro Varōque duces Gothorum sumptis nauibus Asiā transiere, fratrum Helleponticum transuecti, vbi muleis eius provincie ciuitatibus popularis opinatissimū illud Ephesi Dianæ templū, quod dudū dixeramus Amazonas condidisse, igne succendunt: partibus Bithyniæ delati, Chalcedoniam subuertere, quam post Corneliū Auitus aliqua parte reparauit. Quæ hodiēque quamuis regiē vrbis ciuitate congaudeat, signa tamen suarum ruinarum aliquanta ad indicia retinet posteritatis. Hac ergo felicitate Gothi, qua intrare partibus Asiæ præda spoliōque potiti, Helleponticum fratrū retrāsmear, vastantes in itinere suo Troiā Iliūmq; quæ vix à bello illo Agamēno-

Citō opprimitur.

Galli & Volusianū administratione.

Gallienus imp.

Hec Zosimus quoque recenset.

Gothorum vastationes

Troiā iterū deleta.

niaco aliquantulum respirantes, rursus hostili murone deletæ sunt. Post Asiæ ergo tale excidium, Thracia eorum experta est feritatem. Nam ibi ad radices Hæmi montis mari vicinam Anchialos ciuitatem aggressi mox adeunt, urbem quam dudum Sardanapalus rex Parthorum inter limbum maris & Hæmi radices locasset. Ibi enim multis feruntur mansisse diebus, calidarum aquarum delectati lauacris, quæ à quintodecimo miliario Anchialitanæ ciuitatis sunt sitæ, ab imo sui fontis igni scaturientes, & inter reliqua totius mundi thermarum innumerabilium loca omnino præcipuè ad sanitatem infimorum efficacissimæ. Exinde ergo ad proprias sedes regressi, post hæc à Maximiano Imperatore ducuntur in auxilia Romanorum contra Parthos rogati, vbi datis auxiliariis, fideliter decertati sunt. Sed postquam Cæsar Maximianus pænè cum eorum solatio Narseum regem Persarum Saporis Magni nepotem fugasset, eiusque omnes opes, simulque vxores & filios deprædasset, Achillémq; in Alexandria cum Diocletiano superasset, & Maximianus Herculus in Africa Quinquagentianos adtriuisset, pacè reipublice nacti, cœpere quasi Gothos negligere. Nam sine ipsis dudum contra quasuis gentes Romanus exercitus difficile decertatus est. Apparet namque frequenter, quomodo inuitabantur, sicut & sub Constantino rogati sunt, & contra cognatum eius Licinium arma tulere, eumque deuictum & in Theſsalonica clausum, priuatum imperio, Constantini victoris gladio trucidarunt. Nã & dum famosissimam & Romæ ænulam in suo nomine conderet ciuitatem, Gothorum interfuit operatio, qui fœdere inito cum Imperatore, xl. suorum millia illi in solatia cõtra gentes varias obtulere. Quorum & numerus, & millia vsque ad præfens in republica nominantur, id est fœderati.

Tunc

Anchialus.

*Quinquagentianos
infra, &
Quinquagentianos
præ.*

Gotthi Constantino militanti.

Fœderatoris origo.

Tunc etenim sub Ararici & Aorici regum suorum
 florebant imperio. Post quorū decessum successit
 regni exitit Geberich, virtutis & nobilitatis exi-
 mia. Nam is Helderich patre natus, auo Ouida,
 proauo Cniuida, gloriā generis sui factis illustrib⁹
 exæquauit, primitias regni sui mox in Vuandalica
 gente extendere cupiens contra Visumar eorū re-
 gem [qui] Afdingorum ē stirpe, quæ inter eos emi-
 net, genūsq̄e indicat bellicosissimum, Deuxippo
 historico referente, qui eos ab Oceano ad nostrum
 limitem vix in anni spatio peruenisse testatur præ-
 nimia terrarū immensitate. Quo tempore erant
 in eo loco manentes, vbi Gepidæ sedent, iuxta flu-
 mina Marisia, Miliare, & Gilsil, & Grisia, qui am-
 nes supradictos excedit. Erant nanque illis tunc ab
 oriente Gothi, ab occidente Marcomanni, à septen-
 trione *Ermunduli, à meridie Hister, qui & Da-
 nubius dicitur. Hic ergo Vuandalis commoranti-
 bus, bellum indictum est à Geberich rege Gotho-
 rum, ad litus prædicti amnis Marisia, vbi tunc diu
 certatum est ex æquali. Sed mox ipse rex Vuanda-
 lorum Vuifmar magna cum parte gentis suæ pro-
 sternitur. Geberich verò ductor Gothorum exi-
 mius superatis deprædatisque Vuandalis ad pro-
 pria loca, vnde exierat, remeauit. Tunc per pauci
 Vuandali, qui euasissent, coll'cta imbelliū suorum
 manu, infortunatam patriam relinquentes, Panno-
 niam sibi à Constantino principe petiere, ibique
 per xl. annos plus minus sedibus locatis, Impera-
 torem decretis vt incolæ famularunt. Vnde etiam
 post longum ab Stilicone magistro militum, & ex-
 consule ac patricio inuitati, Gallias occupauere, v-
 bi finitimos deprædantes non adeo fixas sedes ha-
 buere. Nam Gothorum rege Geberich rebus ex-
 cedente humanis, post temporis aliquod Ermanar-
 ricus nobilissimus Amalorum in regno successit,

YY. iij.

*Geberichus
 rex.*

*Vuifmar
 rex Vanda-
 lorum.*

Dexippo.

**Ermun-
 duri.*

*Vuifmar à
 Gothis supe-
 ratus.*

Stilico.

*Ermanari-
cus bellico-
sus princeps.*

*Alaricus
rex Herulo-
rum.*

* ἑλν.

*Heruli vnde
dicitur.*

*Numerus in
bello, ut plu-
rimum nu-
merus.*

qui multas & bellicosissimas ar̄boi gentes perdo-
muit, suisque parere legibus fecit. Quem meritò
nonnulli Alexandro magno comparauere maiores,
Habebat liquidem quos domuerat, Gothos, Scy-
thas, Thuidos in Aunxis, Vasinabroncas, Merens,
Mordenfinnis, Caris, Rocas, Tadzans, Athual, Na-
uego, Bubegentas, Coldas; & cum tantorum serui-
tio carus haberetur, non passus est, nisi & gentem
Erulorum, quibus preerat Alaricus, magna ex par-
te trucidatam, reliquam suæ subigeret ditioni. Nā
prædicta gens (Ablatio historico referent) iuxta
Mæotidas paludes habitans in locis stagnantibus,
quas Græci * Ele vocant, Eruli nominati sunt om-
nes quanto velocius, eo amplius superbissima. Nulla
liquidem erat tunc gens, quæ non leuem armaturā
in acie sua ex ipsis elegerint. Sed quamuis veloci-
tas eorum ab aliis sepe bellantibus non euacuaretur,
Gothorum tamen stabilitati subiacuit & tardita-
ti, fecitque causa fortunæ, vt & ipsi inter reli-
quas gētes Getarum regi Ermanarico seruiuerint.
Post Erulorum cædem idem Ermanaricus in Ve-
netos arma commouit, qui quamuis armis disperiti,
sed numerositate pollentes, primò resistere con-
nabantur. Sed nihil valet multitudo in bello, præ-
sertim vbi & multitudo armata aduenerit, nam hi,
vt initio expositionis, vel catalogo gentis dicere
cœpimus, ab vna stirpe exorti, tria nunc nomina
reddidere, id est Veneti, Antes, Sclaui: qui quam-
uis nunc ira facientibus peccatis nostris vbiq; de-
seruiunt, tamen tunc omnes Ermanarici imperiis
seruiere. Estorum quoque similiter nationem, qui
longissima ripa Oceani Germanici insident, idem
ipse prudentiæ virtute subegit, omnibusque Scy-
thiæ & Germaniæ nationibus ac si propriis labori-
bus imperauit.

§ Post autē non longi temporis interuallum,

vt refert

vt refert Orosius, Hunnorum gens omni ferocitate atrocior exarsit in Gothos. Nam hos, vt refert antiquitas, ita extitisse comperimus. Filimer rex Gothorū, & Gandarici magni filius, qui post egressum Scanzix insulæ iam quinto loco tenens principatum Getarum, qui & terras Scythicas cum sua gente introisset, sicut à nobis dictum est, repperit in populo suo quasdam magas mulieres, quas patrio sermone * Aliorūnas is ipse cognominat, easque habens suspectas, de medio sui proturbat, longèque ab exercitu suo fugatas, in solitudine cœggit terræ. Quas spiritus immundi per eremum vagantes dum vidissent, & earum se complexibus in coitu miscuissent, genus hoc ferocissimum edidit, quod fuit primum inter paludes minutum, tetrum atque exile, quasi hominum genus, nec alia voce notum, nisi quæ humani sermonis imaginem assignabat. Tali ergo Hūni stirpe creati, Gothorum finibus aduenere. Quorum natio sæua, vt Priscus historicus refert, in Mæotide palude vltiorem ripam insedit, venatione tantum, nec alio labore experta, nisi quod postquam creuisset in populos, fraudibus & rapinis vicinam gentem conturbauit. Huius ergo (vt assolent) venatores, dum in vltiori Mæotidis ripa venationes inquirunt, animaduertunt quomodo ex improviso cerua se illis obtulit, ingressaque palude nunc progrediens, nunc subsistens, indicem se viæ tribuit. Quam secuti venatores, paludem Mæotidem, quam imperuam vt pelagus existimabant, pedibus transiere. Mox quoque vt Scythica terra ignotis apparuit, cerua disparuit. Quod credo spiritus illi, vnde progeniem trahunt, ad Scytharum inuidiam [id] egere. Illi verò, qui præter Mæotidem paludem alium mundum esse penitus ignorabant, admiratione inducti terræ Scythiæ, & vt sunt solertes, iter illud

Y Y. iij.

Hunni contra Gothos. Origo Hunnorum.

* *Aliorūnas hodie dicimus Alrunas.*

Prisci historia.

Hunni ceruam ducent sequuntur.

Hūni Mæotidem transiunt.

nulli ante hanc reratē notissimum, diuinitus sibi
 ostensum rati ad suos redeunt, rei gestum edicunt,
 Scythiam laudāt, persuasāque gente sua; via, quam
 cerqa indice didicere, ad Scythiam properant, &
 quanto scunque prius in ingressu Scytharū habue-
 re, litauere Victoriar, reliquos perdomitos subege-
 re. Nam mox ingenrem illam paludem transiere,
 ilico Alipzuros, Alcidzuros, Itamaros, Tuncassos,
 & Boiscos, qui ripæ istius Scythiæ insidebant, qua-
 si quidam turbo gentium rapuere. Alanos quoque
 pugna sibi pares, sed humanitatis victu formaque
 dissimiles, frequenti certamine fatigantes subiuga-
 uere. Nam & quos bello forsitan minime supera-
 bant, vultus sui terrore nimium pauorem ingeren-
 tes terribilitate fugabant, eo quod erat eis species
 pauenda nigredine, sed velut quædam (si dici fas
 est) deformis ossa, non facies, habensque magis pun-
 ta quam lumina. Quorum animi fiduciam toruus
 prodit aspectus, qui etiam in pignora sua primo
 die nata desæuiunt. Nam maribus ferro genas se-
 cant, vt antequā lactis nutrimenta percipiant, vul-
 neris cogantur subire tolerantiam. Hinc imberbes
 senescūt, & sine venustate ephēbi sunt; quia facies
 ferro sulcata, tempestiuam pilorum gratiam per ci-
 catrices absumit. Exigui quidem forma, sed arguti,
 motibus expediti, & ad equitandum promptissi-
 mi: scapulis latis, & ad arcus, sagittasque parati:
 firmis ceruicibus, & in superbia semper erecti. Hi
 verò sub hominum figura viuunt beluina sæuitia.
 Quod genus expeditissimum, multarumque na-
 tionum grassatorē Getæ vt viderunt, expauescunt:
 suoque cum rege deliberant qualiter se à tali hoste
 subducant. Nam Ermanaricus rex Gothorū, licet
 (vt superius retulimus) multarum gentium extitit
 triumphator, de Hunnorum tamen aduentu
 dum cogitat; Roxolanorum gens infida, quæ
 tunc

*Gentes ab
 Hunnis vi-
 ste.
 Alani.*

*Immanes
 Hunnorum
 vultus.*

*Forma fla-
 turaque His-
 norum. Me-
 rito istis fla-
 gellu impius
 mundus ca-
 stigatus est.*

tunc inter alias illi famulatum exhibebat, tali eum nanciscitur occasione decipere. Dum enim quandam mulierem Saniellā nomine ex gente memorata, pro mariti fraudulēto discessu, rex furore commotus, equis ferocibus illigatam, incitatisque curribus, per diuersa diuelli præcepisset: fratres eius Sarus & Ammius germanæ obitū vindicantes, Ermanarici latus ferro petierūt; quo vulnere saucius, ægram vitam corporis imbecillitate contraxit. Quam aduersam eius valetudinem captans Balamir rex Hunnorum, in Ostrogothas mouit prociētum: a quorum societate iam Vesegethæ discesse-
re, quam dudum inter se iuncti habebāt. Inter hæc Ermanaricus tam vulneris dolorem, quam etiam incursiones Hunnorum non ferens, grandæuus & plenus dierum centesimodecimo anno vitæ suæ defunctus est. Cuius mortis occasio dedit Hunnis præualere in Gothis illis, quos dixeramus orientali plaga sedere, & Ostrogothas nuncupari. Vesegethæ, id est, alij eorū socij, & occidui soli cultores, metu parentum exterriti, quid nam de se propter gentem Hunnorum deliberarent, ambigebāt, diūque cogitantes, tandem communi placito legatos ad Romaniam direxere, ad Valentem Imperatorē fratrem Valentiniani Imperatoris senioris, vt partem Thraciæ siue Mœsiæ si illis traderet ad colendum eius legibus viuerent, eīusque imperiis subderentur. Et vt si des vberior illis haberetur, promittunt se, si doctores linguæ suæ donauerit, fieri Christianos. Quo Valens comperto, mox gratulabundus annuit, quod vltro petere voluisset; susceptōsque in Mœsiæ partib. Getas quasi murū regni sui contra cæteras gentes statuit. Et quia tunc Valens Imperator Arianorū perfidia saucius, nostrarum partium omnes ecclesias obturasset, suæ partis fautores ad illos dirigit prædicatores, qui ve-

Ermanarici exitus.

Sarus cum fratre sororem uolensit. Balamir rex Hunnorum.

Vesegethorum ad Valentem legato, de qua & Zosimus.

Gothi facti Christiani, vel potius Ariani.

nientibus rudibus & ignaris, ilicò perfidia suæ vi-
rus defundunt. Sic quoque Vefegothæ a Valente
Imperatore Ariam potius, quàm Christiani effecti.
De cetero tam Ostrogothis, quam Gepidis paren-
tibus suis per affectionis gratiam euangelizantes,
huius perfidiæ culturam edocentes, omnem vbi-
que linguæ huius nationem ad culturam huius se-
ctæ inuitauere. Ipsi quoque (vt dictum est) Danu-
biū transmeantes, Daciam ripensem, Mœtiã, Thra-
ciãsq; permissu principis infedere: quibus euenit
(vt adsolet gentibus necdum bene locofundatis)
penuria famis. Cœpere autem primates eorum &
duces, qui regum vice illis præerant, id est Fridi-
gernus, Alatheus, & Safrach exercitus inopiã con-
dolere, negotiationemque à Lupicino Maximòque
Romanorum ducibus experere. Verum quid non
auri sacra fames compellit adquiescere? Cœperunt
duces (auaricia compellente) non solum ouium,
boiũque carnes, verum etiam canum, & immun-
dorum animalium morticina eis pro magno con-
trudere: adeo, vt quodlibet mancipium in vnum pa-
nem aut decem libras in vnam carnem mercaren-
tur. Sed iam m̄cipiis & suppellectili deficientibus,
filios eorum auarus mercator victus necessitate
exposcit. Haud enim secus parentes faciunt, salu-
tem suorum pignorum prouidentes, satius delibe-
rant ingenuitatem perire, quàm vitam; dum mise-
ricorditer alendus quis venditur, quàm moriturus
seruatur. Contigit enim illo sub tempore ærumno-
so Lupicino & ductori Romanorum, vt Fridiger-
num Gothorum regulum ad conuiuium inuitaret,
dolumque ei, vt post exitus docuit, moliretur. Sed
Fridigernus doli nescius, cum paucorum comita-
tu ad conuiuium veniens, dum intus in prætorio
epulatus lest, clamorem miserorum morientium
audiret, iamque alia in parte socios eius reclusos,
dum

*Sedes Go-
this data.*

Fames.

*Romanorũ
ducum inu-
sitiã, futu-
ras pœnas at-
trahit.*

*Lupicinus
fraude Fri-
digernum
occidere co-
natur sceler-
ati nebulonis
prosidia,
illas malo-
rum.*

dum milites ducis sui iussu trucidare conarentur, & vox morientium duriter emissa, iam suspectis auribus intonaret; ilico apertos ipsos dolos cognoscens Frigidernus, euaginato gladio in conuiuio non sine magna temeritate velocitatēque egreditur, suosque socios ab imminente morte ereptos ad necem Romanorum instigat. Qui nacta occasione vortua elegerunt viri fortissimi in bello magis, quam in fame deficere, & ilico in ducum Lupicini & Maximi armantur occisionem. Illa namque dies Gothorum famem, Romanorumque securitatem ademit: cœperuntque Gothi iam non vt aduenæ & peregrini, sed vt ciues & domini possessoribus imperare, totasque partes septentrionales vsque ad Danubium suo iure tenere. Quod comperiens in Antiochia Valens imperator, mox armato exercitu, in Thraciarum partes digreditur; vbi lachrymabili bello commisso, vincentibus Gothis, in quodâ prædio iuxta Hadrianopolim faucibus ipse refugiens, ignorantibus quoque quod imperator in tam vili casula delitesceret Gothis, igneque (vt assolet) seuiente ab inimico supposito, cum regali pompa crematus est haud secus, quam dei prorsus iudicio, vt ab ipsis igne comburetur, quos ipse veram fidem petentes in perfidiam declinasset, & ignem charitatis ad gehennæ ignem detorsisset.

9 Quo tempore Vesegothæ Thracias Daciâque Ripensem post tanti gloriâ trophæi, tanquâ solo generali potiti, cœperunt incolere. Sed Theodosiû ab Hispania Gratianus imperator electû in oriëntali principatu loco Valentis patruî subrogat, militariq; disciplina mox in meliori statu reposita, ignauiam priorum principû & desidiam exclusam Gothus vt sensit, pertimuit. Nam imperator acri omnino ingenio, virtutēque & consilio clarus, cû præceptorum seueritate, & liberalitate, blanditięque sua

*Gothi bello
Romanos
adoriuntur.*

*Gothorum
victoria.*

*Valens iusto
Dei iudicio
exiuit.*

*Theod. sus
imper.*

*Eiusdem
gloriam.*

remissum exercitum ad fortia prouocaret. At verò vbi milites principe meliõre mutato fiduciam acceperunt, Gothos imperere tentant, eosque Thraciæ finibus pellunt: sed Theodosio principe pænè tunc vsque ad desperationem ægrotante, datur iterum Gothis audacia, diuisioque exercitu, Fridigernus ad Thessaliã prædandã, Epiros, & Achaiã digressus est: Alatheus verò & Safrach cum residuis copiis Pannoniam petierunt. Quod quã Gracianus imperator, qui tunc Roma in Gallias ob incursionem Vuandalorum recesserat, comperisset; quia Theodosio fatali desperatione succumbenti, Gothi magis sæuirent, mox ad eos collecto venit exercitu, nec tamen fretus in armis, sed grãtia eos muneribusq; victurus, pacemque & victualia illis concedens, cum ipsis inita fœdera fecit. Vbi verò post hæc Theodosius conualuit imperator, reperitque Gracianum cum Gothis & Romanis pepigisse fœdus, quod ipse optauerat, admodum grato animo ferens, & ipse in hac pace consistit. Atanaricũ quoque regẽ, qui tunc Fridigerno successerat, datis sibi muneribus sociavit moribus suis benignissimis, & ad se eum in Constantinopolim accedere iuuitauit. Qui omnino libenter acquiescens, regiam vrbe ingressus est, miransque: En, inquit, cerno quod sæpe incredulus audiebam, famam videlicet tãtæ vrbis: & huic illuc oculos voluens, nunc situm vrbis, commearũque nauium, nũc mœnia clara prospectans miratur. Populosque diuersarum gentiũ quasi fonte in vno, e diuersis partibus scaturiente vnda, sic quoque militem ordinarum aspiciens; Deus, inquit, sine dubio terrenus est Imperator, & quisquis aduersus eũ manũ mouerit, ipse sui sanguinis reus existit. In tali ergo admiratione, maioreque à principe honore suffultus, paucis mensibus interiectis ab hac luce migravit. Quem princeps affectionis gratia

*Hos duces
& Zefimus
cõmemorat.*

*Atanaricus
Byzantium
venit.*

*Vrbem mi-
ratur.*

*Eiusdem a-
pophthe-
gma.*

gratia pænè plus mortuum, quam viuum honoràs, dignè tradidit sepulturæ. ipse quoque in exequiis feretro eius præiens. Defuncto ergo Atanarico, cunctus exercitus in seruitio Theodolij imperatoris perdurans, Romano se imperio subdens, cum milite velut vnum corpus efficit, milliæque illa dudum sub Constantino principe fœderatorum renouata, & ipsi dicti sunt Fœderati. E quibus Imperator cõtra Eugenium tyrannum, qui occiso Gratiano Gallias occupasset, plus quam xx. millia armatorũ fideles sibi & amicos intelligens secum duxit, victoriæque de prædicto tyranno potitus, vltionem exegit. Postquam verò Theodosius amator pacis, generisque Gothorũ, rebus excessit humanis, cœperunt eius filij vtramq; Remp. luxuriose, viuentes adnihilare, auxiliariisq; suis, id est Gothis, consueta dona subtrahere. Mox Gothis fastidium eorũ increuit, verentẽsq; ne longa pace eorũ resoluerecur fortitudo, ordinant super se regem Alaricum, cui erat post Amalos secunda nobilitas, Baltharũq; ex genere origo mirifica, qui dudũ ob audaciam virtutis Baltha, id est audax nomẽ inter suos acceperat. Mox vt ergo antefatus Alaricus creatus est rex, cum suis deliberans suasit suo labore quærere regna, quam alienis per ocũ subiacere: & sumpto exercitu, per Pannonias, Scilicone & Aureliano consulibus, & per Sirmium dextro latere quasi viris vacuum intravit Italiam. Nullo penitus obistente ad pontem applicuit Condiniani, qui tertio miliario ab vrbe erat regia Rauennate. Quæ vrbs inter paludes, & pelagus, intèrg; Padi fluuenta vni tantũ pater accessui, cuius dudum (vt tradunt maiores) possessores Eneti, id est * laudabiles dicebantur. Hæc in sinu regni Romani super mare Ionũ constituta, in modũ influentium aquarũ redundatione concluditur. Habet ab oriente mare, ad quod qui recto cursu

Atanaricus Tyrannus mortuus funere superbo effertur.

Fœderati.

Theodosii obitus.

Alaricus ex Baltharum familia rex factus.

Alaricus Italiam ingreditur. Rauennatisus.

de Corcyra atque Elladis partibus nauigat dextrū
 latus, primū Epirum, dein Dalmatiam, Liburniā,
 Istriāque, & sic Venetias radens palmula nauigat.
 Ab occidente verò habet paludes, per quas vno
 angustissimo introitu vt porta relicta est. A se-
 prentionali quoq; plaga ramus illi ex Pado est, qui
 fossa vocatur Asconis. A meridie idem ipse Padus,
 quem solum fluuiorum regem dicūt, cognomento
 Eridanus, ab Augusto imperatore altissima fossa
 demissus, qui septima sui aluei parte mediam influit
 ciuitatem. Ad ostia sua amoenissimum portum præ-
 bens, classem ccl. nauium, Dione referente, turissi-
 ma dudum credebatur recipere statione. Qui nūc,
 vt Fabius ait, quòd aliquando portus fuerat, spacio-
 sissimos hortos ostendit, arboribus plenos: verū
 de quibus non pendeant vela, sed poma. Trino si-
 quidem vrbs ipsa vocabulo gloriatur, trigeminā-
 que positione exultat, id est, prima Rauenna, vlti-
 ma Classis, media Cæsarea, inter urbē & mare, ple-
 na mollitię, arenęque munita, venerationibus apta.
 Verū enimvero quum in ea ciuitate Vesegotharum
 applicuisset exercitus, & ad Honorium impe-
 ratorem (qui intus residebat) legationem misisset,
 quatenus si permitteret, vt Gothi pacati in Italia
 residerent, sic eos cum Romanorū populo viuere,
 vt vna gens vtraque credi possit: sin autem aliter,
 bellando quis, quē valeret, expelleret; etiā securus
 qui victor existeret, imperaret. Honorius imp. vtrā-
 que pollicitationē formidans, suōq; cum senatu ini-
 to consilio, quomodo eos extra fines Italos expel-
 leret, deliberabat. Cui ad postremum sententia se-
 dit, quatenus prouincias longē positas, id est Gal-
 lias Hispaniāsque, quas iā pāne perdidisset, & Gi-
 zerichileas) Vandalorum regis vastaret irruptio; si
 valeret Alaricus, sua cum gente sibi tanquam lares
 proprios vendicaret, donatione sacro oraculo con-
 firmata.

*Padus, rex
 fluuiorum.*

*Portus a-
 meniss. &
 ampliss.
 mus.*

*Rauenna
 trina.*

*Gothorum
 ad Honorii
 legatio.*

*Gallia Hi-
 spaniāque
 Gothis con-
 cessa ab Ho-
 norio.*

firmata. Consentunt Gothi, hac ordinatione, & ad traditâ sibi patriam proficiscuntur. Post quorû discessum nec quicquam mali in Italia perpetratum, Stilico patricius & socer Honorij imperatoris, (nâ vtramque eius filiam, id est Mariam & Therman-
tiam [quas] sibi princeps vnam post vnam sociavit, vtramque virginem & intactâ deus ab hac luce migrare præcepit) hic ergo Stilico ad Potentiâ civitatē in alpibus Cocciis locatâ dolose accedens, nihilq; mali suspicantibus Gothis, ad necem totius Italiae, suâque deformitatē ruit in bellum. Quem ex improviso Gothi cernentes, primò perterriti sunt, sed mox recollectis animis, & (vt solebant) hortatibus excitati, omnem pænè exercitû Stiliconis in fugam conuersum, vsque ad internecionē deiiciunt, foribundòque animo arreptû iter deserunt, & in Liguria post se, vnde iam transferant, reuertuntur; eiusq; prædis, spoliisque potiti, Æmyliâ pari tenore deua-
stant, Flaminieque aggerē inter Picenû & Thufciâ, vsque ad urbem Romam discurrentes, quicquid inter vtrûque latus fuit, in prædam diripiunt, ad postremum Romam ingressi, Alarico iubente spoli-
ant tantum: non autem, vt solent gentes, ignem supponunt, nec locis sanctorum in aliquo penitus iniuriam irrogare patiuntur. Exindeque egressi, per Campaniam & Lucaniam simili clade peracta, Brutios accefferunt: vbi diu residentes, ad Siciliâ, exinde ad Africâ transire deliberât. Brutiorû siquidē regio in extremis Italiae sinibus interiacēs, parte angularorû eius Apênini montis initiû fecit. Adriæque pelagus vt lingua porrecta à Tyrreno astu se-
iungens, nomen quondam à Brutia sortitur regina.

IO I B I ergo veniens Alaricus rex Vesegothorum cum opibus totius Italiae, quas in præda diripuerat, exinde (vt dictum est) per Siciliam in Africam quietam patriam transire disponit. Cuius, quia non est liberum quodcumque homo sine

*Stilico Gothos nec opinantes ad-
greditur.*

Malum autem consiliū fit consultorū pessimum.

Roma capta.

Gothorum consilia.

Alaricus moritur, consilio suo non impleto.

nutu dei disposuerit, fretum illud horribile aliquā-
 tas naues submersit, plurimas conturbauit. Qua
 aduersitate repulsus Alaricus dum secū quid age-
 ret, deliberaret; subito immatura morte preuentus,
 rebus excessit humanis. Quē nimia dilectione lu-
 gentes, Barentinum amnem iuxta Consentinā ci-
 uitatem de alueo suo deriuant. Nam hic fluuius a
 pede mōtis iuxta urbē dilapsus, fuit vnda saluife-
 ra. Huius ergo in medio alueo collecto captiuorum
 agmine sepulturae locum effodiunt, in cuius foueae
 gremio Alaricū cum multis opibus obraunt, tur-
 fiffque aquas in suū alueū reducunt, ne a quo-
 quam quandoque locus cognosceretur, fossiores om-
 nes interemerunt, regnūque Vesegorhorum
 Athaulfo eius consanguineo, & forma & mente
 conspicuo tradunt. Nam erat quamuis non ad en-
 proceritate staturae formatus, quantum pulchritu-
 dine corporis, vultūque decorus. Qui suscepto re-
 gno reuertens item ad Romam, si quid primū re-
 manserat, more locustarū erasit: nec tantū pri-
 uatis diuitiis Italiam spoliavit, imo & publicis, im-
 peratore Honorio nihil resistere praeualente, cuius
 & germanam Placidiam Theodosij Imperatoris ex
 altera vxore filiam urbe captiuam abduxit. Quam
 tamen ob generis nobilitatem, formaeque pulchri-
 tudinem, & integritatem castitatis attendens, * in
 Foroliuij Aemiliae ciuitate suo matrimonio copu-
 lauit, vt gentes hac societate comperta, quasi adu-
 nata Gothis Republica efficacius terreretur, Ho-
 noriūmque Augustum quamuis opibus exhaustū,
 tamen quasi cognatum grato animo derelinquens,
 Gallias tendit: vbi cum aduenisset, vicinā gentes
 perterritae, in suis se finibus cōperunt continere,
 quae dudum crudeliter Gallias infestassent, tam
 Franci, quam Burgundiones. Nam Vuandali &
 Alani, quas supra diximus, permisso principum
 Roma-

*Eiusdem
mirum se-
pulchrum.*

*Athaulfo
Alarico
succedit.*

*Romam di-
ripit, Placi-
diam abdu-
cens.
* in Foro-
cornelij.*

*Vandali &
Alani sedes
aliquoties
mutant.*

Romanorum vtraque Pannonia refedere, nec ibi sibi ob metum Gothorum arbitantes tutum fore, si reuerterentur, ad Gallias transire. Sed mox à Gallis, quas ante nō multum tempus occupassent, fugientes, Hispania se reclusere, adhuc memores ex relatione maiorum suorum, quid dudum Geberich rex Gothorum genti suæ præstitisset incommodi, vel quomodo eos virtute sua patrio solo expulisset. Tali ergo casu Galliæ Athaulfo patuere venienti. Confirmato ergo Gothis regno in Galliis, Hispanorum casu cœpit dolere, eosque deliberans à Vuandalorū incurtibus eripere, per suas opes Barcilonam cum certis fidelibus delectis, plebæque imbelli interiorēs Hispanias introiuit, vbi sæpe cum Vuandalis decertans, tertio anno postquā Gallias, Hispaniāsque domuisset, occubuit; gladio ilio perforato Vernulsi, de cuius solitus erat ridere statura. Post cuius mortem Regericus rex constituitur, sed & ipse suorum fraude peremptus, ocus vitā cum regno reliquit. Dehinc iam quartus ab Alarico rex constituitur Valia, nimis dstrictus & prudēs: contra quem Honorius Imperator Constantium virum industria militari pollentē, multisque proeliis gloriosum cum exercitu dirigit, veritus ne foedus dudum cum Athaulfo initum ipse turbaret, & aliquas rursus in Repub. insidias moliretur, vicinis sibi gentibus repulsis; simulque desiderās germanam suam Placidia subiectionis opprobrio liberare, paciscens cum Constantio, vt aut bello, aut pace, vel quoquo modo si eam potuisset, ad suum regnū reuocaret, etque eam in matrimonium sociarer. Quo placito Constantius ouans cum copia armatorum, & penē iam regio a paratu Hispanias petit. Cui Valia rex Gothorum non minori procinctu ad claustra Pirenaei occurrit: vbi ab vtraq; parte legatione directā, ita conuenit pacisci, vt Placidiam sororē principis

*Athaulfus
in Galliam
se transfert.*

*Athaulfus
occiditur.*

Regericus.

*Valia rex
Gothorum.*

*Pax cū Go-
this facta.*

*Constantinus
imp. de quo
Zosimus.*

redderet, suâque solatia Romanæ reipublicæ, vbi vsus exigeret, non denegaret. Eo namque tempore Constantinus quidam apud Gallias inuadens imperium, filium suum Constantem ex monacho fecerat Cæsarem, sed non diu tenens regnū presumptum, mox fœderatis Gothis Romanisque, ipse occiditur Arelati, filius verò eius Viennæ. Post quos item Iouinus ac Sebastianus pari temeritate Rempub. occupandam existimantes, pari exitio periere. Nā duodecimo anno regni Valiæ, quâdo & Hunni post pænè Lannos inuasa Pannonia à Romanis & Gothis expulsi sunt, videns Valia Vuâdalos in suis finibus, id est Hispaniæ solo, audaci temeritate ab interioribus partib. Galliæ (vbi eos fugauerat dudum Athaulfus) egressos, cuncta in prædis vastare, eo (verò) tēpore, quo Hierius & Ardaburius consules extitissent; nec mora, mox contra eos mouit exercitum. Sed Gizerichus rex Vuandalorum iam à Bonifacio in Africam inuitatur, qui Valentiano principi veniens in offensam, non aliter quàm se malo Reipub. poruit vindicare. Is ergo suis precibus eos inuitans, per tractum angustum, quod dicitur fretum Gaditanum, & vix septem millibus Africam ab Hispaniis diuidit, ostiâque maris Tyrreni Oceani æstum egerit, transposuit. Erat namque Gizerichus iam Romanorū clade in vrbe notissimus, statura mediocris, & equi casu claudicās, animo profundus, sermone rarus, luxuriæ contemptor, ira turbidus, habendi cupidus, ad sollicitâdas gentes prouidentissimus, semina contentionū iacere, odia miscere paratus. Talis Africæ rempub. precibus Bonifacij, vt diximus, inuitatus intrauit, vbi ad diuinitatē (vt ferrus) accepta autoritate diu regnans, ante obitum suū filiorū agmen accitū ordinauit, ne inter ipsos de regni ambitione esset dissensio, sed ordine quisq; & gradu suo, qui aliis superuenerat,

*Gizerichus
Vandalus
in Africam
arcessitus.*

*Qualis
Gizerichus
fuerit.*

peruieret, id est, seniori suo fieret sequens successor, & rursus ei posterior eius. Quod obseruantes per annorum mulcorū spacia, regnū feliciter possedere, nec quod in reliquis gentibus ad solet, intestino bello fœdati sunt, suoque ordine vnus post vnū suscipiens regnū, in pace populi imperarunt. Quorum ordo iste ac successio fuit. Primū Gizericus, qui pater & dominus, sequens Hunnericus, tertius Gundamundus, quartus Transamundus, quintus Hilderich. Quo, malo gentis suæ, Gelimer immemor atavi præceptorū, de regno eiectus & interempto, tyrannidē præsumpsit, sed non ei cessit impune quod fecerat. Nā Iustiniani Imperatoris vltio in eo apparuit, & cum omni genere suo, opibusque, quibus more prædonis incubabat, Constantinopolim delatus per virum gloriosissimum Belisarium, magistrum militum orientalem, & consulē ordinariū atque patricium, magnū in Circo populo spectaculum fuit, serāmque sui pœnitudinē gerens, quū se videret de fastigio regali deiectum, priuatæ vitæ, cui noluit famulari, re dactus occubuit. Sic Africa, quæ in diuisione orbis terrarū tertia pars mūdi describitur, centesimo ferè anno Vuadalicō iugo erepta in libertatē reuocata est regni Romani: & quā dudū ignauis dominis, ducibus infidelibus, à Reip. Romanæ corpore gentilis manus abstulerat, solerti domino & fideli ductore tunc reuocata, hodiēque congaudet. Quāuis & post hæc aliquantū intestino prælio, Maurorūque infidelitate ad tritam se lamentauerit; tamē triumphus Iustiniani Imperatoris à deo sibi donatus, quod inchoauerat, ad finem vsque perduxit. Sed nobis quid opus est, vnde res non exigir, dicere? Ad propositum redeamus.

II VALIA siquidem rex Gothorū adeo cū suis in Vuandalos sequebatur, vt voluisset eos etiā in Africa persequi, nisi eum casus, qui dudum Alarico

ZZ. ij.

*Gizerici de
successione
suprema vo-
luntas.*

*Vandalorū
in Africa
reges.*

*Gelimer in
triumpho
ductus By-
zantium.*

*Vuadalicū
regnum in
Africa ex-
tinctum.*

*Vualia Van-
dalos perse-
quitur.*

ad Africam tendenti contigerat, reuocasset. Nobilitatus nanque intra Hispanias, incruentaque victoria potitus, Tolosam reuertitur; Romano imperio, fugatis hostibus, aliquantas prouincias (quod promiserat) derelinquens, sibi que aduersa post longum valetudine superueniente, rebus humanis excessit, eo uidelicet tempore, quo **Beremuth* Torismundo patre genitus, de quo in catalogo Amalorum familie superius diximus, cum filio *Vuitiricho* ab Ostrogothis, qui adhuc in Scythia terra Hunnorum oppressionibus subiacebant, ad *Vesegotharum* regnum migravit. Conscius enim erat virtutis & generis nobilitatis, facilius sibi credens principatum a parentibus deferri, quem heredem regum constabat esse multorum. Quis nanque de *Amalo* dubitaret, si vacasset eligere? sed nec ipse adeo voluit, quis esset, ostendere. Et illi iam post mortem *Valia* *Theodericum* ei dedere successorem, ad quem veniens *Beremud* animi pondere, quo valebat, eximiam generis sui amplitudinem comoda taciturnitate suppressit, sciens regnantibus semper de regali stirpe genitos esse suspectos. Passus est ergo ignorari, ne faceret ordinanda confundi. Susceptusque est cum filio suo a rege *Theoderico* honorifice nimis, adeo ut nec consilio suo experte, nec conuiuio faceret alienum; non tantum pro generis nobilitate, quam ignorabat, sed pro animi fortitudine & robore gentis, quam non poterat occultare. Quid plurimum? defuncto *Valia*, ut superius quod diximus reperamus, qui parum fuerat *felix Gal* *lis*, prosperrimus feliciorque *Theodericus* successit in regno, homo summa moderatione compositus animi corporisque, ut illa ætate, habedus. Contra quem *Theodosio* & *Festo* consulibus pace rupta *Romani* *Hunnis* auxiliariis secum iunctis, in *Gallias* arma mouerunt. *Turbauerat* nanque eos *Gothorum* *foederatorum* manus, quæ cum *Gaina* comite *Constantinopoli*

* supra Beremuth.

Beremudus originem suam occultat.

Theodericus Valia successor.

Eiusdem eloquium.

Actus patris eius res gesta.

tinopoli se fœderasset. Ætius ergo patricius tunc præerat militibus, fortissimorum Mæstorum stirpe progenitus, in Dorostena ciuitate, a patre Gaudentio, labores bellicos tolerans, Reipub. Romanæ singulariter natus, qui superbiam Sueuorum, Francorumque barbariem immensis cædibus seruire Romano imperio coëgisset. Hūnis quoque auxiliariis Litorio ductante, contra Gothos Romanus exercitus motus procinctum, diūque ex vtraque parte acie ordinata, quū vtrique fortes, & neuter firmior esset, datis dextris, in pristinā concordiam redierunt, fœderēque firmato, ab alterutro fida pace peracta, recessit vterque. Qua pacatur Attila Hunnorum omnium dominus, & penē totius Scythiæ gentiū solus in mūdo regnator, qui erat famosa inter omnes gentes claritate mirabilis. Ad quē in legationē accessus a Theodosio iuniore Priscus, tali voce inter alia refert. Ingentia siquidē flumina, id est Tysiam, Tibisiamque, & Driccam transeuntes, venimus in locum illum, vbi dudū Vidicula Gothorū fortissimus Sarmatum dolo occubuit. Indēque non longē ad vicum, in quo rex Attila morabatur, accessimus: vicum inquam, ad instar ciuitatis amplissimæ, in quo lignea mœnia ex tabulis nitentibus fabricata reperimus, quarum compago ita solidū mentiebatur, vt vix ab intento posset iunctura tabularum comprehendi. Videres triclinia ambitu prolixiore distēta, porticusque in omni decore dispositas. Area verō curtis ingēti ambitu cingebatur, vt amplitudo ipsa regiam aulam ostenderet. Hæ sedes erant Attilæ regis Barbariam totam tenentis: hæ captis ciuitatibus habitacula præponebat. Is nanque Attila patre genitus Mūdzuco, cuius fuere germani, Octar & Roas, qui ante Attilam regnū Hunnorum tenuisse narrantur, quamuis non omnino cūctorum. Eorum ipse post obitum, cum *Blera germano Hun-

*Attila rex
Hunnorum.*

*Prisci verba
de Attila.*

Attila sedes.

Stemma:

**Budā Prō
sper vocat.*

norum successit in regnum, & vt antè expeditioni,
 quam parabat, par foret; augmentum virium patri-
 cidio quærir, tendens ad discrimen omnium nece
 fuorum. Sed librante iustitia detestabili remedio
 crescens, deformes exitus suę crudelitatis inuenit.
 Blera enim fratre fraudibus perempto, qui magnæ
 parti regnabat Hunnorū, vniuersum sibi populum
 subiugauit, aliarumque gentiū, quas tūc in ditione
 tenebat, numerositate collecta, primas mundi gen-
 tes, Romanos Vesegothasque subdere peroptabar.
 Cuius exercitus quingentorū milliū esse numerus
 ferebatur. Vir in concussionē gentis natus in mun-
 do, terrarum omnium metus: qui nescio qua forte
 terrebat cūcta, formidabili de se opinione vulgata.
 Erat namque superbus incessu, huc atque illic cir-
 cumferēs oculos, vt elati potentia ipso quoque; mo-
 tu corporis appareret. Bellorum quidem amator,
 sed ipse manu temperans, consilio validissimus,
 supplicantibus exorabilis, propitius in fide semel
 receptis. Forma breuis, lato pectore, capite grādio-
 ri, minutis oculis, rarus barba, canis aspersus, limo
 naso, teter colore, originis suæ signa restituēs. Qui
 quamuis huius esset naturæ, vt semper magna con-
 fideret, addebat ei tamen confidentiā gladius Mar-
 tis inuentus, apud Scytharū reges semper habitus.
 Quem Priscus historicus tali refert occasione de-
 lectum. Quum pastor inquires, quidam gregis v-
 nam buculam conspiceret claudicantē, nec causam
 tanti vulneris inueniret, sollicitus vestigia cruoris
 insequitur: tandēque venit ad gladium, quē de-
 pascens herbas bucula incautē calcauerat, effossum
 que protinus ad Attilam defert. Quo ille munere
 gratulatus, vt erat magnanimus, arbitratur se to-
 tius mundi principē constitutū, & per Martis gla-
 diū potestātē sibi concessam esse bellorum. Huius
 ergo mentem ad vastationem orbis paratam com-
 periens

*Parricidiū
 Attilæ.*

*Qualis At-
 tilla fuerit
 futura &
 moribus.
 Mundi in-
 dex flagellū
 istud matu-
 re parauit,
 quo varia
 rū nationū
 scelera repræ-
 meret.*

*De Martiū
 gladio. Ty-
 rannos &
 flagellamū-
 di non leges,
 non sceptrā,
 sed enses de-
 ont.*

periens Gizericus rex Vuandalorum, quem paulo antè memorauimus, multis muneribus ad Vefegotharum bella præcipitat, metuens ne Theodericus Vefegotharū rex filiaē vlcisceretur iniuriā, quæ Hunericho Gizerici filio iuncta, prius quidē tanto coniugio lætaretur: sed postea, vt erat ille & in sua pignora truculentus, ob suspiciōē tantummodo veneni ab ea parati, eam putatis naribus spolians decore naturali patri suo ad Gallias remiserat, vt turpe funus miseranda semper offerret, & crudelitas, qua etiam mouerentur externi, vindictā patris efficacius impetraret. Attila igitur dudū bella concepta Gizerici redemptione parturiens, legatos in Italiā ad Valentinianū principem misit, serens Gothorū Romanorūque discordiā, vt quos prælio non poterat concutere, odiis internis elideret, adferens se Reipub. eius amicitias in nullo violare, sed contra Theodericū Vefegothorum regem sibi esse certamen, vnde eum excipi libenter optaret. Cætera epistolæ vsitatis salutationū blandimentis oppleuerat, studens fidē adhibere mendacio. Pari etiam modo ad regē Vefegothorum Theodericū erigit scriptū, hortans vt a Romanorū societate discederet, recolerētque prælia, quæ paulo antè cōtra eū fuerant concitata sub nimia feritate. Homo subtilis antequā bella gereret, arte pugnabat. Tunc Valentinianus imperator ad Vefegothos eorūmq; regē Theodericū in his verbis legationem direxit. Prudētix vestræ est, fortissime gentiū, aduersus orbis conspirare tyrannū, qui optat mundi generale habere seruitiū, qui causas prælij non requirit, sed quicquid commiserit, hoc putat esse legitimū. Ambitum suum brachio metitur, superbia licentia satisfiat. Qui ius fāsque contēnens, hostem se exhibet naturæ cunctorū. Etenim meretur hic odium, qui in cōmune omnium se approbat inimicum. Recor-

ZZ. iij.

*Gizericus
Attilam
contra Gē
thorēxiuit.*

*Vxorē ma
ritus crude
liter tra
dit.*

*Tyrannus
sæderatos
dirimere nō
titur, vt o
dijs internis
elideret,
quos aperto
bello vix cō
cutere pote
rat.*

*Legatio Va
lentiniani
ad Gothos.
Prudentis
principis est
vincula su
cietatis hu
mana magis
ac magis cō
firmare
adu. vim ty
rannicam.*

damini quæso, quod certe non potest obliuisci. Ab Hunnis casus est fufus, sed quod grauitè agit, insidiis agit appetitū. Vnde vt de nobis taceamus, potestis hanc multis ferre superbiam? Armorū potētes, fauete propriis doloribus, & cōmunes iungite manus. Auxiliamini etiam Respub. cuius membrū tenetis. Quam sit autem nobis expetenda vel amplexanda societas, hostes interrogate consilia. His & similibus legati Valētriniāni regē permouere Theodericum. Quibus ille respondit; Habetis, inquit, Romani, desiderium vestrū, fecistis Attilam & nobis hostem. Sequimur illum quocūque vocauerit, & quantum infletur de diuersis superbarum gētium victoriis, norunt tamen Gothi conflagere cū superbis. Nullū bellū dixerim graue, nisi quod causa debilitat, quādo nil triste pauet, cui maiestas arriserit.

Subditi sub magnanimo principe nihil reformidant.

Expeditio contra Hunnos Gothorū & Rom.

Auxiliares copiae.

Pugna locus

12. ACCLAMANT responso comites ducis, laetū sequitur vulgus. Fit omnibus ambitus pugnae, hostes iam Hunni desiderantur. Producitur itaque à rege Theoderico Velegothorū innumerabilis multitudo, qui quatuor filius domi dimissis, id est Fridericus & Turico, Rotemero & Himmerit, secū tantū Thorismund & Theodericū maiores natu participes laboris assumit. Felix procinctus, auxiliariū suauè collegium habere, & solatia illorū, quibus delectat ipsa etiam simul subire discrimina. A parte verò Romanorum tanta patricij Ætij prouidentia fuit, cui tunc innitebatur Respub. Hesperie plagæ, vt vndique bellatoribus congregatis, aduersus ferocem & infinitam multitudinē non impar occurreret. His enim adiuere auxiliares Frāci, Sarmaræ, Armoritiani, Litiani, Burgundiones, Saxones, Riparioli, Ibriones, quondā milites Romani, tūc verò iam in numero auxiliariorū exquisiti, alięque nonnullæ Celticæ vel Germanicæ nationes. Conuenitur itaque in campos Caralaunicos, qui & Mauricij nominan-

nominantur, c. leugas, vt Galli vocant, in longū te-
 nentes, & lxx. in latum. Leuga autem Gallica mille
 & quingentorum passuum quantitate metitur. Fit
 ergo area innumerabilium populorum pars illa ter-
 rarū. Conferuntur acies vtræque fortissimæ, nihil
 subreptionibus agitur, sed apertum Martem te-
 stantur. Quæ potest digna causa tantorum moti-
 bus inueniri? Aut quod odium in se cunctos anima-
 uit armari? Probatum est, humanum genus regibus
 viuere, quando vnus mentis insano impetu strages
 sit facta populorum, & arbitrio superbi regis
 momento deicitur, quod tot seculis natura proge-
 nuit. Sed antequam pugna ipsius ordinem refer-
 ramus, necessarium videretur edicere, quæ in ipsis
 bellorum motibus accidere, quia sicut famosum
 prælium, ita multiplex atque perplexum. Sangiba-
 nus namque rex Alanorum metu futurorum per-
 territus, Attilæ (ei) se tradere pollicetur, & Aure-
 lianæ ciuitatem Galliæ, vbi tunc consistebat, in
 eius iura transducere. Quod vbi Theodericus &
 Ætius agnouere, magnis aggeribus eandem urbem
 ante aduentum Attilæ destruunt, suspectumque
 custodiunt Sangibanum, & inter suos auxiliares
 medium statuunt cum propria gente. Igitur Attila
 rex Hunnorum tali percussus euentu, dissidens suis
 copiis, metuens inire conflictum, inuisque fugam
 reuoluens, ipso funere tristior em, statuit per haras-
 picos futura inquirere. Qui more solito nunc peco-
 rum fibras, nunc quasdam venas in abrasis ostibus
 intuentes, Hunnis inausulta denuntiant. Hoc tamen
 quantum præ dixere solatij, quod summus hostium
 ductor de parte aduersa occumberet, relictaque vi-
 ctoria, sua morte triumphum sædaret. Quumque
 Attila necem Ætij, quod eius motibus obuiabat,
 vel cum sua perditione duceret experendam, eali
 præfugio sollicitus, vt erat consiliorū in rebus bel-

*Leuga spa-
tium.*

*Aperto
marte pu-
gnatum.*

*Huius præ-
lij acciden-
tia.*

*Persidi socij
promissum
strategia-
te conuertit-
tur.*

*Attila sibi
metuit.*

*Haruspiciū
responsa de
euentu præ-
lij.*

*Vel cū sua
perditione
hostis illius
stris cadens
non pauci
desiderans.*

licis exquisitor, circa nonam diei horam proelium sub trepidatione committit, vt si non secus cederet, nox imminens subueniret, conuerteret partes, vt diximus, in campos Catalaunicos. Erat autem positio loci decliui tumore, in modum collis excrescens. Quem vterque cupiens exercitus obtinere, quia loci opportunitas non paruum beneficiũ conferret; dextram partem Hunni cum suis, sinistram

Acies Theoderici & Aetij.

Romani & Vefegothæ cum auxiliariis occuparunt. Relictoque de cacuminis eius iugo certamine, dextrũ (itaque) cornu cũ Vefegothis Theodericus tenebat, sinistrum Aetius cum Romanis, collocantes in medio Sãgibanum, quẽ superius retulimus præfuisse Alanis, prouidetes cautioni militari, vt eum, de cuius animo minus præsumebant, fidelium cum turba concluderent. Facile nãque adsumit pugnandi necessitatem, cui fugiendi imponitur difficultas.

Eorundem prouidẽtia.

E diuerso verò fuit Hunnorum acies ordinata, vt in medio Attila cum suis fortissimis locaretur, sibi potius rex hac ordinatione prospiciens, quatenus inter gentis suæ robur positus, ab imminente periculo redderetur exceptus. Cornua verò eius multiplices populi, & diuersæ nationes, quas ditioni suæ subdiderat, ambiebant. Inter quos Ostrogotharum præminebat exercitus, Vualamirẽ & Theodemirẽ, & Vuidemirẽ germanis ductantibus, ipso etiã rege, cui tũc seruiebãt, nobilioribus; quia Amalorum generis eos potentia illustrabat. Erãtque & Gepidarum agmine innumerabili rex ille famosissimus Ardarius, qui ob nimiam suã fidelitatẽ erga

Acies Hunnorum.

Reges Gothi & Gepidarum in exercitu Attila.

Ardarius.

Vualamir.

Attilam, eius consiliũ intererat. Nam perpendens Attila sagacitatem suam, eum & Vualamirẽ Ostrogotharum regem super ceteros regulos diligebat. Erat namque Vualamir secreti tenax, blandus alloquio, doli ignarus. Ardarius fide & cõsilio, vt diximus, clarus. Quibus non immeritò cõtra parentes Vefego-

Vesegothas debuit credere pugnatoribus. Reliqua autem si dici fas est, turba regum, diuersarumque nationū ductores, ac si satellites, turibus Attilæ at-
 tendebant, & ubi oculo annuisset, absq; aliqua mur-
 muratione cū timore & timore vnusquisque adsta-
 bat, aut certe quod iussus fuerat, exsequabatur. Sed
 solus Attila rex omnium regum, super omnes, & pro
 omnibus sollicitus erat. Fit ergo de loci, quem dixi-
 mus, opportunitate cerra-men. Attila suos dirigit,
 qui cacumen montis inuaderent, sed à Thorismun-
 do & Ætio præuentus est. Qui eluctati collis ex-
 celsa vt cōscenderēt, superiores effecti sunt, venien-
 tesque Hunnos montis beneficio facile turbauere.
 Tunc Attila, quū videret exercitum causa præce-
 dente turbatū, eum tali ex tempore credit alloquio
 confirmandum. *Post victorias tantarum gentium, post orbem sic constitutus edomitū, ineptum indicauerim, tanquā ignaros rei verbis acuerē. Querat hoc aut nouus ductor, aut inexpertus exercitus. Nec mihi fas est aliquid vulgare dicere, nec vobis oportet audire. Quid autem aliud vos quam bellare cōsueti? Aut quid forti suauius, quam di- clam manu querere? Magnum munus à natura, animū ultione satiare. Aggrediamur ergo hostem alacres, auda- ciores sunt semper, qui inferunt bellū. Adunatas despici- te dissonas gentes. Indicium pauoris est, societate defendi. En ante impetum terroribus iam feruntur, excelsa querunt, tumulos capiunt, & sera pœnitundine in campis munitio- nes effragitant. Nota nobis sunt, quam sint leuia Roma- norum arma, primo etiam non dico vulnere, sed ipso pul- nere grauantur. Dum inordinate coeunt, & acies testudi- nēque connectunt, vos configite præstantibus animis, vt soletis, despicientēsq; eorū acies, Alanos inuadite, in Vesegothas incumbite. Inde nobis est citā victoriam querere, unde se continet bellum. Abscisa autem nervis mox membra relabuntur, nec potest stare corpus, cui ossa subtra- xeris. Consurant animi, furor solitus insumescat. Nunc*

*Attila po-
tentia.*

Sollicitudo.

*Atti præ-
dentia.*

*Attila ad
suos oratio
suasoria ad
pugnā. Cu-
ius summa
est, Quum
Hunni sint
inuiti, non
est quod cū
Gothis &
Romanis an-
te certamē
trepidanti-
collatis si-
gnis manus
conferere de-
restitent.*

*Oratio hæc
Attila in-
genium &
genium pla-
nē spirat.*

consilia Humi, nunc arma depromite, aut vulneratus
quis aduersari mortem deposcat, aut illesus hostium clade
satiatur. Victuros nulla tela conueniunt, mortuos & in
ocio fata precipitant. Postremò quæ fortuna Hunnos tot
gentium victores adfereret, nisi ad certaminis huius gau-
dia preparasset? Quis denique Mæotidarum iter aperiret
maioribus nostris tot seculis clausum ac secretum? Quis ad-
huc inermibus condere faciet armatos? Faciem Humno-
rum non poterit ferre adunata collectio. Non fallor euen-
tu, hic campus est, quem nobis tot prospera promiserant.
Primus in hostes tela coniciam. Si quis poterit Atila
pugnante ocium ferre, sepultus est.

*Atror ac
immanis
pugna Hun-
norum &
Gothorum
Romanorū-
que.*

13 His verbis accensi, in pugnam cuncti præci-
pitantur. Et quamuis haberent res ipsæ formidi-
nem, præsentia tamen regis cunctationem hæren-
tibus auferebat. Manus manibus congregiuntur,
bellum atrox, multiplex, immane, pertinax, cui si-
mile nulla vsquam narrat antiquitas, vbi talia gesta
referuntur, vt nihil esset, quod in vita sua conspi-
cere potuisset egregius, qui huius miraculi priua-
retur aspectu. Nam si senioribus credere fas est, ri-
uulus memorati campi humili ripa prolabens, per-
emptorum vulneribus sanguine multo prouectus,
non actus imbribus, vt solebat, sed liquore concitatus
in solito, torrens factus est cruoris augmento.
Et quos illic coëgit in aridam sitim vulnus inflit-
ctum, fluentia mixta clade traxerunt: ira constricti
forte miserabili sordebant, potantes sanguinem,
quem fudere sauciati. Hic Theodericus rex dum
adhortans discurreret exercitum, equo depulsus,
pedibusque suorum conculcatus, vitam matura sen-
ectute conclusit. Alij verò dicunt eum interfectū
telo Andagis de parte Ostrogotharum, qui tunc
Atilanum sequebantur regimen. Hoc fuit, quod
Atilæ prælagio haruspices prius dixerant, quam-
quam ille de Ætio suspicaretur. Tunc Vesegothæ

*Torrens san-
guinis.*

*Sanguinem
humanum
fundentes,
eundem bi-
bere cogun-
tur.*

*Theodericus
mor. Dulce
& decorum
pro salute
publica mo-
ri.*

diuidentes se ab Alanis inuadunt Hunnorum cæ- *Attila ad*
 teruas, & pene Attilam trucidassent; nisi prius pro- *castra fugit*
 uidus fugisset, & se suosque ilico intra septa caltro- *plautris*
 rû, quæ plautris vallata habebat, reclusisset. Quâ- *munisq.*
 uis fragile munimentum, tamen quæsierunt subfi-
 dium vitæ, quibus paulo antè nullus poterat natu-
 ralis agger obfistere. Thorismund autem regis *Thorismun-*
 Theoderici filius, qui cum Ætio collem anticipans, *di & Aetii*
 hostes de superiori loco prorubauerat, credens se *pericula, ob*
 ad agmina propria peruenire, nocte cæca ad hos- *nocti cæce*
 tium carpenta ignarus incurrit. Quem fortiter di- *interuenti.*
 micantem quidam capite vulnerato equo deiecit,
 suorumque prouidentia liberatus, à præliandi in-
 tentione desit. Ætius verò similiter noctis confu-
 sione diuisus, quum inter hostes medios vagaretur,
 trepidus ne quid incidisset aduersi Gothi, in-
 quirens, tandemque ad socia castra perueniens, re-
 liquum noctis scutorum defensione transegit. Pos-
 terea die luce orta, quum cadaveribus plenos cam-
 pos aspicerent, nec audere Hunnos erumpere;
 suam arbitrantur esse victoriam, scientesque Atti-
 lam non nisi magna clade confusum, bello confu-
 gisse: quum tamen nil ageret vel prostratus abie-
 ctum, sed strepens armis tubis canebat, incussio-
 nemque minabatur: velut leo venabulis pressus,
 speluncæ aditus obambulans, nec audet insurgere,
 nec desinit fremitibus vicina terrere. sic bellicosiss- *Apta com-*
 simus rex victores suos turbabat inclusus. Conue- *paratio.*
 niunt itaque Gothi Romanique, & quid agerēt de
 superato Attila deliberant. Placet eum obsidione
 fatigari, qui annonæ copiam non habebat, quando
 ab ipsius sagittariis intra septa castrorum locatis,
 crebris ictibus arceretur accessus. Fertur autem *Attila de-*
 desperatis in rebus prædictum regem adhuc & in *spersantis*
 supremo magnanimum, equinis sellis construxisse *extremum*
 pyram, seseque, si aduersarij irrumperent, flammis *consum.*

*Vesegothorū
fortitudo.*

*Fanus Theo-
derici regis,
planè super-
bium & mi-
litare.*

*Theodisimundus vindica-
re mortem
patris cum-
piens, ab
Aetio retrahitur.*

*Invidia mo-
uecur Aetius ad im-
pediendum
bonum consi-
lium. Hu-
mane fragi-
litati ex-
emplar.*

iniicere voluisse; ne aut aliquis eius vulnere lætaretur, aut in potestatem tantorum hostiū gentium dominus perueniret. Verū inter has oblidionum moras Vesegothæ regē filij patrem requirunt, admirantes eius absentiam, dum felicitas fuerit subsequuta. Quūque diutius exploratum, vt viris fortibus mos est, inter dēfissima cadauera reperissent, cantibus honoratum, inimicis spectantibus abstulerunt. Videres Gothorum globos dissonis vocibus confragosos, adhuc inter bella furentia funeri reddidisse culturam. Fundebantur lachrymæ, sed quæ viris fortibus impendi solēt, nostra mors erat, sed Hunno teste gloriosa, vnde hostium putaretur inclinata fore superbia, quando regis efferre cadauer cū suis insignibus inspiciebant. At Gorthi Theoderico adhuc iusta soluentes, armis insonantibus regiam deferunt maiestatem, fortissimūque Thorisimund bene gloriosus, ad manes carissimi patris, vt decebat filium, exequias est prosequutus. Quod postquam peractum est, orbitatis dolore commotus, & virtutis impetu, qua valebat, dum inter reliquias Hunnorum, mortem patris vindicare contendit; Aetiū patricium, ac si senioem, prudentiæque maturum, de hac parte consuluit, quid sibi esset in tēpore faciendum. Ille verò metuens, ne Hūmis funditus interreptis, à Gothis Romanorum premeretur imperiū, præbet hac suasionē consiliū, vt ad sedes proprias remearet, regnūq; quod pater reliquerat, arriperet; ne germani eius opibus sumptis paternis, Vesegotharum regnum peruaderent, grauitérq; de hinc cum suis, & quod peius est, miseritérque pugnaret. Quo responso non ambigū, vt datum est, sed pro sua potius vilitate suscepto, relictis Hunnis, redit ad Gallias. Sic humana fragilitas dum suspicionibus incurrit, magna plerumque agendo, occasionem rerum intercipit. In

hoc

hoc enim famosissimo & fortissimarum gentium bello ab utrisque partibus clxij. millia caesa referuntur, exceptis xc. millibus Gepidarum & Francorum, qui ante congressionem publicâ noctu sibi occurrentes, mutuis concidere vulneribus, Francis pro Romanorum, Gepidis pro Hunnorû parte pugnantibus. Attila igitur discessione cognita Gothorum, quod de inordinatis colligi solet, & inimicorum magis æstimans dolum, diutius se intra castra continuit. Sed ubi hostium absentia sunt longa silentia consecuta, erigitur mens ad victoriam, gaudia præsumuntur, atque potentis regis animus in antiqua fata reuertitur. Thorismund ergo patre mortuo, in campis statim Catalaunicis, ubi & pugnaverat, regia maiestate subuectus, Tolosam ingreditur. Hic licet fratrum & fortium turba gauderet, ipse tamen sic sua initia moderatus est, ut nullius reperiret de regni successione certamen.

14 ATTILA verò nacta occasione de recessu Vefogotharum, & quod sæpè optauerat, cernens hostium solutionem per partes, mox iam securus ad oppressionem Romanorum mouit procinctum, primaque aggressionem Aquileiensem obsedit ciuitatem, quæ est metropolis Venetiarum, in mucrone vel lingua Adriatici posita sinus. Cuius ab oriente muros Natissa amnis fluens, à monte Picis elam- bit, ibique quum diu, multoque tempore obsidens, nihil penitus præualeret, fortissimis intrinsecus Romanorum militibus resistentibus; exercitu iam murmurante & discedere cupiente, Attila deambulans circa muros, dum vitrum solueret castra, an adhuc moraretur deliberat; animaduertit candidas aues, id est ciconias, quæ in fastigio domorum nidificant, de ciuitate foetus suos trahere, atque contra morem per rura forinsecus comportare. Et ut hoc, sicut erat sagacissimus inquisitor, persensit, ad suos inquit; *Respicite aues futurarum rerum pro-*

*Numerus
interfecto-
rum.*

*Victores dū
occasione
oblatam re-
spiciunt, vi-
ctis, plerum-
que nouos
addunt ami-
cos.*

*Atij impre-
dentia Ita-
lia creat
exitium.*

*Aquileia
obsidit.*

*Auelantia
ciconiarum
augurium.*

Offento for uidas perituram relinquere ciuitatem, casurasque arces
tuto confor periculo imminente deserere. Non hoc vacuum, non hoc cre-
tatur At datur incertum; rebus præcis consuetudinem mutat ven-
tula & A- tura formido. Quid plura? Animus suorum rursus ad
quileiam oppugnandum Aquileiam inflammatur. Qui ma-
expugnat. chinis constrictis, omnibusque tormentorum ge-
 neribus adhibitis, nec mora, inuadunt ciuitatem,
 spoliant, diuidunt, vastantque crudeliter, ita ut vix

Mediolanũ eius vestigia, ut appareant, reliquerint. Exhinc iam
& Ticinum audaciores, & necdum Romanorum sanguine fa-
perdit. riat, per reliquas Venetum ciuitates Hunni bac-
 chabantur. Mediolanum quoque Liguria metropo-
 litem, & quondam regiam urbem pari tenore deu-
 astant, nec non & Ticinum æquali sorte deiciunt,
 vicinæque loca sequentes allidunt, demoliunturque

Attiles de
Romano iis
nere consul-
tatio.

penè totam Italiam. Quumque ad Romam animus
 fuisset eius attentus accedere, sui eum (ut Priscus
 refert historicus) remouere, non urbi, cui inimici
 erant, consulentes; sed Alarici quondam Vefego-
 tharum regis obicientes exemplum, veriti regis
 sui fortunam, quia ille post fractam Romam diu
 non superuixerat, sed protinus rebus excessit hu-
 manis. Igitur dum eius animus ancipiti negotio
 inter ire & non ire fluctuaret, secumque delibera-
 rans tardaret, placita ei legatio à Roma aduenit.
 Nam Leo papa per se ad eum accedit in Acrouen-
 tu Mamboleio, vbi Mincius amnis commeanitum
 frequentatione transitur. Qui mox deposuit exci-
 tarum furorem, & rediens qua venerat, id est, ultra
 Danubium, promissa pace discessit; illud præ om-
 nibus denuncians, atque interminando discernens,
 grauiora se in Italiã illaturum, nisi ad se Honoriam
 Valentiniani principis germanam, filiam Placidie
 Augustæ, cum portione sibi regalium opum debita
 mitteret. Ferebatur enim quia hæc Honoriam, dum
 propter aulæ decus ac castitatem teneretur nutu
 fratris

Leo papa
legatus At
tiles iram
mitigat.

Miræ ratio-
nibus tyran-
norum fero-
ciam com-
primit Deus
omnipotens.

Honorie
damnoſa
reip. libido.

fratris inclusa, clandestino eunucho missa, Attilam inuitasset, vt contra fratris potentiam eius patrocinijs vteretur; prorsus indignum facinus, vt liberti libidinis malo publico compararet. Reuersus itaque Attila in sedes suas, & quasi ocij poenitens, grauitérque ferens a bello cessare, ad orientis principé Marcianum legatos dirigit, provinciarum restans vastationé, quod sibi promissa à Theodosio quondam Imperatore minime persoluéret, & inhumanior solito suis hostibus appareret. Hæc tamen agens, vt erat versutus & callidus, alibi minatus, alibi arma sua commouit, & quod restabat indignationi, faciè in Vefegothos retorfit. Sed non eum, què de Romanis, reportauit euentum. Nā per dissimiles anterioribus vias recurrens, Alanorū parté trans flumen Ligeris confidenté statuit suæ redigere ditioni, quatenus mutata per ipsos belli faciè, terribilior emineret. Igitur ab Dacia & Pannonia provinciis, in quibus tunc Hunni cū diuersis subditis nationibus insidebant, egrediens Attila, in Alanos mouit procinctum. Sed Thorismund rex Vefegothorum fraudem Attilæ non impari subtilitate persentiens, ad Alanos tota subtilitate prius aduenit, ibique superueniētis iam Attilæ motibus præparatus occurrit, confertóque prælio, penè simili eum tenore, vt prius in cæpis Catalaunicis, à spe remouit victoriæ, fugatúmque à partibus suis sine triumpho remittrens in sedes proprias fugere compulit. Sic Attila famosus, & multarum victoriarum dominus, dum quærit famam perditoris abiacere, & quod prius à Vefegothis pertulerat, aboleré; geminatham sustinuit, ingloriúsque recessit. Thorismund verò repulsis ab Alanis Hunnorū cateruis, sine aliqua suorum læsione Tolosam migravit, suorumque quieta pace cõposita; tertio anno regni sui ægrotans, dum sanguinem tollit de vena, ab A-

Attila ad Marcianum legatio.

Eiusdem simulationes.

Consilia bellica.

Thorismundus iterum vincit Attilam.

Qui alios perdere cogit, ignominia obrutus, pedem referre cogitur.

Indigna Thorismundi cades.

*Theodericus
fratri succē
dit.*

*Riciarius
rex Sueuo
rum in Hi
spania.*

*Tagus auri
ferus flu
uius.*

*Theoderici
modestia.*

Fortitudo.

Victoria.

scaltrouo clienre inimicos nunciante, armis sub-
tractis, peremptus est. Vna tamen manu, quam li-
beram habebat, scabellum tenens, sanguinis sui ex-
iistit vltor, aliquantos insidiantes sibi extinguens.
Post cuius decessū, Theodericus germanus eius Ve-
segotharū in regno succedēs, mox Riciarium Sue-
uorum regē cognatum suum repperit inimicum.
Hic item Riciarius affinitatem Theoderici præsu-
mens, vniuersam penē Hispaniam sibi credidit oc-
cupandā, iudicans opportunum tempus surreptio-
nis incomposita initia tentare regnantis. Quibus
ante Galicia & Lusitania sedes suere, quæ in dex-
tro latere Hispaniæ per ripā Oceani porriguntur,
habentes ab oriente Austrogoniā, ab occidente in
promontorio sacrum Scipionis Romani ducis mo-
numentum, à septentrione Oceanum, à meridie
Lusitaniam, & fluuium Tagū, qui arenis suis per-
miscens auri metalla, trahit cum limi vilitate di-
uitias. Exinde ergo exiens Riciarius rex Sueuorū,
nititur totā Hispaniam occupare, Cui Theodericus
cognatus suus, vt erat moderatus, legatos mittēs,
pacifice dixit, vt non solū rece deret a finibus ali-
enis; verū etiam nec tentare præsumeret, odium
sibi tali ambitione acquirens. Ille verò animo præ-
tumido ait; Si hic murmuras, & me venire causa-
ris, Tolosam, vbi tu sedes, veniam; ibi si vales, re-
siste. His auditis, ægrè tulit Theodericus, cōpaca-
tūque cū cæteris gentibus, arma mouit in Sueuos,
Burgundionū quoque Gnudiacum, & Hilpericum
reges auxiliares habens, sibiq; deuotos. Ventū est
ad certamen iuxta flumen Vrbiiū, quod inter Astu-
ricā, Hiberiāque prætermeat. Confertōque præ-
lio, Theodericus cū Vesegothis, qui ex iusta parte
pugnabat, victor efficitur, Sueuorum gentes penē
cunctas vsque ad internecionē prosternens. Quo-
rum rex Riciarius relicta infecta victoria, hostem
fugiens,

fugiens, in nauim conscendit, aduersáque procella
 Tyrrheni ostij repercussus, Vefegotharū est mani-
 bus redditus, miserabilem non differens mortem,
 cū elementa mutauerit. Theodericus verò victor
 existēs, subactis pepercit, nec vltra certamina sæui
 re permisit, preponens Sueuis, quos subiecerat, cliē-
 tem Acliulſū. Qui in breui animam ad præuarica-
 tionem ex Sueuorum suasionib. commutās, negle-
 xit imperata complere, potius tyrannica elatione
 superbiens, credēnsque se ea virtute prouinciā ob-
 tinere, qua dudum cum domino suo eam subiecif-
 ser. Is siquidem erat Vuaruorum stirpe genitus,
 longè à Gothici sanguinis nobilitate seiunctus; id-
 circo nec libertati studens, nec patrono fidem ser-
 uans. Quo cōperto, Theodericus mox contra eum,
 qui eum de regno peruaſo deüicerent, destinauit.
 Qui venientes, sine mora in primo eum certami-
 ne superantes, congruam factorum eius ab eo ex-
 egerunt vltionē. Captus namque, & suorum solatio
 destitutus, capite plectitur; sensitque tandē iratū,
 qui propitium dominū crediderat contēnendum.
 Tunc Sueui rectoris sui interitum contuentes, lo-
 corum sacerdotes ad Theodericum supplices di-
 rexerunt. Quos ille pontificali reuerentia susci-
 piens, non solū impunitatē Sueuorum indulsit; sed
 & vt sibi de suo genere principem constituerent,
 flexus pietate concessit. Quod & factū est, & Re-
 misimundum sibi Sueui regulum ordinauerunt.

15 His peractis, pacēque cunctis munitis, ter-
 tiodecimo regni sui anno Theodericus occubuit.
 Cui frater Euricus percupida festinatione succe-
 dens, sæua suspicione pulsatus est. Nam dum hæc
 circa Vefegotharum gentem & alia nonnulla ge-
 runtur, Valentinianus imperator dolo Maximi oc-
 cifus est, & ipse Maximus tyrannico more regnum
 inuasit. Quod audiens Gizericus rex Vuandalo-

*Riciarij
mors.**Actimſi de-
fectio.**Ignobilitas.**Clades.**Supplicij.**Theoderico
succedit Eus-
ricus.*

*Gizericus
Romam ca-
pit.*

*Multorum
occidentis
impp. tempo-
re breui sa-
to successio.*

*Rerum insi-
gnes muta-
tiones.*

*Euricus Gal-
lias occupa-
re nititur.*

*Riothimum
suis cum
Britombus
Euricus vin-
cis.*

rum, ab Africa armata classe in Italiam venit, Romamque ingressus, cuncta deuastat. Maximus verò fugiens, à quodam Vrso milite Romano interceptus est. Post quem, iussu Marciani imperatoris orientalis, Maiorianus occidentale suscepit imperium gubernandum. Sed & ipse non diu regnans, dum contra Alanos, qui Gallias infestabant, mouisset prociñctum, Dertonæ iuxta fluum Ira cognomento occiditur. Cuius locum Seuerus inuasit, qui tertio anno imperij sui Romæ obiit. Quod cernens Leo imperator, qui in orientali regno Marciano successerat, Anthemium patricium suum ordinans, Romæ principem ordinauit. Qui veniens ilico Ricimerem generum suum contra Alanos direxit, virum egregium, & penè tunc in Italia ad exercitum singularè. Qui multitudinem Alanorum, & regem eorum Beurgum in primo statim certamine superatos, internecioni prostrauit. Euricus ergo Vesegotharum rex crebram mutationem Romanorum principum cernens, Gallias suo iure nisius est occupare. Quod comperies Anthemius Imperator, proinus solatia Britonum postulauit. Quorum rex Riothimus cum xij. millibus veniens, in Biturigas ciuitatem Oceano e nauibus egressus, susceptus est. Ad quos rex Vesegotharum Euricus innumerum ductans exercitum aduenit, diuque pugnans, Riothimum Britonum regem, antequam Romani in eius societate coniungerentur, superauit. Qui ampla parte exercitus amissa, cum quibus potuit fugiens, ad Burgundionum gentem vicinam, Romanis in eo tempore foederatam aduenit. Euricus verò rex Vesegotharum Aruernam Galliarum ciuitatem occupauit, Anthemio principe iam defuncto, qui cum Ricimere genero suo intestino bello sæuiens, Romaniam triuisset, ipseque à genero perreptus, regnum reliquit Olibrio. Quo tempore in

re in Constantinopoli Aspar primus patriciorum, & Gothorum genere clarus, cum Ardabure & Patriciolo filiis, illo quidem olim patricio, hoc autem Cæsare, generoque Leonis principis appellato, spadonum enibus in palatio vulneratus interiit. Et nec dam Olibrio viij. mense in regnum ingresso obeunte, Glycerius apud Rauennam plus præsumptione, quam electione Cæsar effectus est. Quem anno vix expleto, Nepos Marcellini quondã patricij sororis filius, à regno deiiciens, in portu Romano episcopum ordinauit. Tantas varietates mutationesque Euricus cernens, vt diximus superius, Aruernam occupat ciuitatē, vbi tunc Romanorum dux præerat Decius nobilissimus senator, & dudū Auiti Imperatoris, qui ad paucos dies regnū inuaserat, filius. Nam hic ante Olibrium paucos dies tenens imperiū, vltro recessit Placentiã, ibique episcopus est ordinatus. Huius ergo filius Decius diu certans cū Vefegothis, nec valēs anteflare, relicta patria, maximēque vrbe Aruernate hosti, ad tutiora se loca collegit. Quod audiens Nepos Imperator, præcepit Decio, relictis Gallis ad se venire, in locū eius Oreste magistro militū ordinato: qui Orestes suscepto exercitu, & contra hostes egrediens, à Roma Rauennã peruenit, ibique remoratus, Augustulum filium suum Imperatorē efficit. Quo cōperto, Nepos fugit in Dalmacias, ibique defecit priuatus regno, vbi iã Glycerius dudū imperator episcopatū Salonitanum habebat. Augustulo verò a patre Oreste in Rauenna imperatore ordinato, non multum post Odouacer Turcilingorū rex, habens secū Scyros, Herulos, diuersarūque gentiū auxiliares, Italiam occupauit, & Oreste interfecto, Augustulū filium eius de regno pulsū, in Lucullano Campaniæ castello exsilij penã dānauit. Sic quoque Hesperium Romanæ gentis

Aspar Gothus ab Eunuchis Constantinopoli interfectus.

Euricus Aruernam ciuitatem occupat.

Nepos rē in imperio facies.

Odouacer Rugianus Italiam occupat.

*Imperij Au-
gustorum in
Italia finis.*

*Odoacri re-
gnum.*

*Gezerici a-
stus in disti-
nendis hosti-
bus.*

*Gothorum
monarchia
potētissima.*

*Eurico suc-
cedis Alar-
icis filius.*

*Gothorum
origo.*

imperium, quod septingentesimo nono vrbis con-
ditæ anno primus Augustorū Octavianus Augu-
stus tenere cœpit, cū hoc Augustulo periit, anno
decessorum prædecessorūque regni quingente-
simo vigesimo secūdo, Gothorum dehinc regibus
Romam Italiāmque tenentibus. Inerea Odoac-
cer rex gentium omni Italia subiugata, vt terrorē
suum Romanis indicaret, mox initio regni sui Bra-
chilam comitem apud Rauennam occidit, regnō-
que suo cōfortato, penē per quatuordecim annos
vsque ad Theoderici præsentiam, de quo in subse-
quentibus dicturi sumus, obtinuit. Interim tamen
ad eum ordinem, vnde digressi sumus, redeamus,
& quomodo Euricus rex Vefegotharum Romani
regni vacillationem cernens, Arelatum & Massiliā
propriæ subdidit ditioni. Gezericus etenim Vuan-
dalorum rex suis eum muneribus ad ista commit-
tēda illexit, quatenus ipse Leonis vel Zenonis in-
fidias, quas contra eū direxerāt, præcaueret. Egit-
que vt orientale imperiū Ostrogothæ, Hesperium
Vefegothæ vastarent, vt in vtraque Repub. hosti-
bus decernentibus, ipse in Africa quietus regnaret.

Quod Euricus grato suscipiens animo, rotas His-
panias Galliāsque sibi iā iure proprio tenens, simul
quoque & Burgundiones subegit, Arelatōque de-
gēs, decimonono anno regni sui vita priuatus est.

16 H v i c successit proprius filius Alaricus, qui
nonus in numero ab illo Alarico magno regnum
adeptus est Vefegotharum. Nam pari tenore, vt de
Augustulo superius diximus, & in Alaricis proue-
nisse cognoscitur, & in eis sæpē regna deficiunt, à
quorum nominibus inchoant. Quo interim nos
prætermisso, sicut promisimus, omnem Gothorū
texamus originē. Et quia dum vtręque gentes tam
Ostrogothæ, quam etiā Vefegothæ in vno essent,
vt valui, maiorum sequens dicta reuolui, diuisōf-

que

que Vefegothas ab Ostrogothis ad liquidum sum
 prosequutu: necesse nobis est, iterum ad antiquas
 eorum Scythicas sedes redire, & Ostrogotharum
 genealogiã, actũsque pari tenore exponere. Quos
 constat [morte] Ermanarici regis sui decessione à
 Vefegothis diuisos, Hunnorum subditos ditioni in
 eadem patria remorasse, Vuinithario tamen Ama-
 lo principatus sui insignia retinente. Qui aui A-
 taulfi virtutem imitatus, quamvis Ermanarici felici-
 tate inferior, tamen [hæc] moleste ferens Hun-
 norum imperio subiacerè, paululum se subtraha-
 bat ab illis, suãque dum nititur ostentare virtu-
 tem, in Antarum fines mouit procinctum, eosque
 dũ aggreditur, primã congressione superatur: dein-
 de fortiter egit, regemque eorũ Box nomine cũ fi-
 liis suis & lxx. primatibus in exẽplo terroris cruci-
 adfixit, vt dedititiis meũ cadauera pẽdentiũ gemi-
 narent. Sed cũ tali libertate vix anni spatio impe-
 rasset, non est passus Balamir rex Hunnorum, sed
 ascito ad se Sigismundo Hunimundi magni filio,
 qui iuramenti sui & fidei memor cum ampla parte
 Gothorum Hunnorũ imperio subiacebat, renoua-
 toque cũ eo foedere, super Vuinitharium duxit e-
 xercitiũ. Diũque certantibus, primo & secundo cer-
 tamine Vuinitharius vincit. Nec valet aliquis cõ-
 memorare, quantã stragem de Hunnorum Vuini-
 tharius fecit exercitu. Tertio verò proelio subre-
 prionis auxilio ad fluuiũ nomine Erac, dum vterq;
 ad se venissent, Balamir sagitta missa, caput Vuini-
 tharij faucians, interemit; neptẽmque eius Vuala-
 damarcam sibi in coniugio copulans, iam omnem
 in pace Gothorũ populum subactũ possedit: ita ta-
 mẽ, vt genti Gothorũ semper vnus proprius regu-
 lus (quãuis Hunnorũ consilio) imperaret. Et mox
 defũcto Vuinithario, rexit eos Hunimundus filius
 quondã regis potẽtissimi Ermanarici, acer in bel-

*Vefegothi &
Ostrogothi.*

*Vuinitha-
rius rex O-
strogothorũ.*

*Antes sup-
erat, corũm-
que procees
cruci adfi-
git.*

*In eum con-
spirant Bã-
lamir & Si-
gismundus.*

*Vuinitha-
rius tandem
fortiter pu-
gnans cadit.*

*Hunimundus
Ostrogot ha-
rums rex, cui
succedit Tho-
vismundus
filius.*

lo, totiusque corporis pulchritudine pollens: qui post hæc contra Sueuorum gentem feliciter dimicauit. Eoque defuncto, successit Thorismund filius eius flore iuuentutis ornatus, qui secundo principatus sui anno contra Gepidas mouit exercitum. Magnaque de illis potitus victoria, casu equi dicitur interemptus. Quo defuncto, sic eum luxere Ostrogothæ; vt xl. per annos in eius loco rex alius non succederet, quatenus & illius memoriam semper haberet in ore, & tempus accederet, quo Vualamir ambitum repararet virilem, qui erat ex consobrino eius genitus Vuandalario, quia filius eius, vt superius diximus, Berismund, iam contempta Ostrogotharum gente propter Hunnorum dominium, ad partes Hesperias Vefegotharum fuisset gentem sequutus, de quo & ortus est Vedericus. Vederico quoque filius natus est Eutharicus, qui iunctus Amalefuentæ filie Theoderici, item Amalorum stirpem iam diuisam coniunxit, & genuit Athalaricum & Mathesuentam. Sed quia Athalaricus in annis puerilibus defunctus est, Mathesuenta Constantinopolim inlata, de secundo viro, id est Germano fratruale Iustiniani imperatoris genuit postumum filium, quem nominauit Germanum. Sed nobis, vt ordo, quem cupimus, decurrat, ad Vuandalarij sobolem, quæ trino flore pullulabat, redeundum est. Hic etenim Vuandalarius fratruelis Ermanarici, & superscripti Thorismundi consobrini, tribus editis liberis, in gente Amala gloriatus est, id est Vualamir, Theodemir, Vuidemir. Ex quibus per successionem parentum Vualamir in regnum conscendit, adhuc Hunnis eos inter alias gentes generaliter obrinentibus. Erátque tunc in tribus his germanis contemplatio grata, quando mirabilis Theodemir pro fratris Vualamir militabat imperio. Vualamir verò pro altero iubet ornari-

Ostrogothorum luctus 40. annorū, & erga Thorismundum mirus affectus.

Eutharicus Amalorum Stirpem diuisam coniungit.

Vualamir Vuandalarij F. Thorismundo succedit.

ornando, Vuidemir seruire pro fratribus aestimabat. Sic eis mutua affectione se tuentibus, nulli penitus deerat regnum, quod vtrique in sua pace tenebant. Ita tamen, vt sæpè dictum est, imperabant, vt ipsi Attilæ Hunnorum regis imperio deseruerent. Quibus nec contra parentes Vesegothas licuisset recusare certamen, sed necessitas domini, etiam si paricidium iubet, implendum est. Nec aliter ab Hunnorum dominio diuelli potuit gens aliqua Scythica, nisi optata cunctis nationibus in commune, & Romanis, mors Attilæ prouenerit, quæ tam utilis fuit, vt vita mirabilis. Qui, vt Priscus historicus refert, extinctionis suæ tempore puellam Ildico nomine decoram valde, sibi in matrimonium post innumerabiles vxores, vt mos erat gentis illius, socians: eiusque in nuptiis magna hilaritate resolutus, vino somnôque grauatus, resupinus iacebat, redundansque sanguis, qui ei solite de naribus effluebat, dum consuētis meatibus impeditur, itinere ferali faucibus illapsus eum extinxit. Ita glorioso per bella regi temulètia pudendum exitum dedit. Sequenti verò luce, quum magna pars diei fuisset exempta, ministri regij triste aliquid suspicantes, post clamores maximos fores effringunt, inueniuntque Attilæ sine vulnere necè sanguinis effusione peractam, puellamque demisso vultu sub velamine lachrymantem. Tunc, vt illius gentis mos est, crinium parte truncata, informes facies cauis turbauere vulneribus, vt praeliator eximius non fœmineis lamentationibus & lachrymis, sed sanguine lugeretur virili. De quo id accessit mirabile, vt Marciano principi orientis de tam feroci hoste sollicito in somnis diuinitas adfistens, arcum Attilæ in eadem nocte fractum ostenderet, quasi quod gens ipsa eo telo multa præsumat. Hoc Priscus historicus vera se dicit adtestatione

Fratrum cōcordia mirra.

Mancipiorū miseria.

Attila mors.

Qui sanguinem humanum semper aude sitierat & hauferat, sanguine suo suffocatus, perit.

Marciani visum.

Arcus impij fragitur tandem.

probare. Nam in tantum magnis imperiis Attila
 terribilis habitus est, vt eius mortē in locum mune
 ris superna regnantibus indicarent. Cuius manes
 quibus modis a sua gente honorati sunt, pauca de
 multis dicere non omitramus. In medijs siquidem
 cāpis, & intra tentoria ferica cadauere collocato,
 spectaculū admirandū, & solenniter exhibetur. Nā
 de tota gente Hunnorum electissimi equites in eo
 loco, quo erat positus, in modum Circensium cur-
 sibus ambientes, facta eius cantu funereo tali or-
 dine referebat. Præcipuus Hunnorum rex Attila
 patre genitus Mundzucco, fortissimarum gentium
 dominus, qui inaudita ante se potentia solus Scy-
 thica & Germanica regna possedit, necnon vtra-
 que Romanæ vrbis imperia captis ciuitatibus ter-
 ruit, & ne præda reliqua subderent, placatus preci-
 bus, annuū vectigal accepit. Quūque hæc omnia
 prouentufelicitatis egerit, non vulnere hostiū, non
 fraude suorū, sed gente incolumi inter gaudia læ-
 tus, sine sensu doloris occubuit. Quis ergo hunc
 dicat exitū, quē nullus æstimat vindicandū? Post-
 quam talib. lamentis est desertus, strauā super tu-
 mulū eius, quam appellant ipsi, ingenti cōmessatio-
 ne concelebrant, & contraria inuicē sibi copulan-
 tes, lucū funereum mixto gaudio explicabant, no-
 tūq; secretō cadauer est terra reconditum. Cuius
 fercula primū auro, secundo argento, tertio ferri ri-
 gore cōmuniunt, significantes tali argumento po-
 tentissimo regi omnia conuenisse: ferrū quō gentes
 edomuit; aurū & argentum, quod ornatū reipubli-
 cæ vtriusque acceperit. Addunt arma hostiū cædi-
 bus acquisita, phaleras vario gemmarum fulgore
 preciosas, & diuersi generis insignia, quibus colli-
 tur aulicum decus. Et vt tot & tantis diuitiis hu-
 mana curiositas arceretur, operi deputatos dete-
 stabili mercede trucidarūt, emeritq; momētanea

*Epitaphiū
 carmen in
 Attila fune-
 re.*

*Summa can-
 tus funebris.*

*Straua in
 funere ce-
 lebrata.*

*Ferculi fu-
 neris pom-
 pa.*

*Occisi qui
 Attilam se-
 peliere.*

mors

mors sepelientib. cū sepulto. Talibus peractis, vt fo-
 lent animi iuuenum ambitu potētiae concitari, in-
 ter successores Attilae de regno orta contentio est,
 & dū inconsulti imperare cupiunt cuncti, omnes
 simul imperiū perdidere. Sic frequenter regna gra-
 uat plus copia, quam inopia successorum. Nam filij
 Attilae, quorū per licentiam libidinis penē populus
 fuit, gentes sibi diuidi aequa sorte poscebant, vt ad
 instar familiae bellicosi regis cum populis mitterē-
 tur in sortem. Quod dū Gepidarum rex comperit
 Ardaricus, de tot gentibus indignatus, velut vilif-
 simorum mancipiorum conditione tractari, contra
 filios Attilae primus insurgit, illatūque feruendi
 pudorē sequuta felicitate deseruit: nec solum suam
 gentem, sed & ceteras, quae pariter premebantur,
 sua discessione absoluit: quia facile omnes appetūt,
 quae pro cunctorū vilitate tentantur. In mutuum
 igitur armantur exitium, bellūque cōmittitur in
 Pannonia, iuxta flumen cui nomen est Netad. Illic
 concursus factus est gentium variarū, quas Attila
 in sua tenuerat ditioe. Diuiduntur regna cum po-
 pulis, fiuntque ex vno corpore mēbra diuersa, nec
 quae vnus passioni cōpaterentur, sed quae exciso
 capite inuicē insanirent. Quae nunquam contra se
 pares inuenerant nisi ipsi muris se vulneribus sau-
 ciantes, seipsas discerperent fortissimae nationes.
 Nā ibi admirandum reor fuisse spectaculū, vbi cer-
 nere erat cunctis, pugnante Gothum ense furentē,
 Gepidam in vulnere suorum cuncta tela frangen-
 tem, Sueuū pede, Hunnū sagitta praesumere, Ala-
 num graui, Herulū leui armatura acie instruere.
 Post multos ergo grauesq; conflictus fauit Gepi-
 dis inopinata victoria. Nā triginta ferē millia tam
 Hunnorum, quam aliarum gentiū, quae Hunnis fe-
 rebant auxilium, Ardarici gladius, conspiratorū-
 que peremit. In quo praelio filius Attilae maior na-

*Ambitio
iuuenes pun-
git.*

*Ingens mul-
tudo filio-
rum Attilae.*

*Ardaricus
filios Attilae
primus inuadit.*

*Dilaceratio
regnorum
Attilae.*

*Concordia
parua res
crescunt, dif-
cordia ma-
xima dila-
buntur.*

*Ardarici
pugna &
victoria.*

Ellac filius primogenitus Attila perit.

Disfidiorum effectus.

Attila sanguinarij principis familia cito deleta.

Gepida sedes Hunnorum occupant, & pacem obtinent.

Gothi ab imp. Pannoniam petunt.

Sarmata quidam in Illyrico manent.

tu, nomine Ellac occiditur: quem tantum pater super ceteros amasse perhibebatur, vt eum cunctis diuersisque filiis suis in regno praeferret: sed non fuit voto patris fortuna consentiens. Nam post multas hostium caedes sic viriliter eum constar peremptum, vt tam gloriosum superstes pater optasset interitum. Reliqui vero germani eius eo occiso fugantur iuxta litus Pontici maris, vbi prius Gothos sedisse descripsimus. Cessere itaque Hunni, quibus cedere putabatur vniuersitas. Adeo dissidium perniciofa res est, vt diuisi corruerint, qui adunati ceteros omnes viribus terribant.

17 HAEC causa Ardarici regis Gepidarum felix adfuit diuersis nationibus, qui Hunnorum regimini inuiti famulabantur, eorumque diu moestissimos animos ad hilaritatem libertatis votiuam erexit. Vnientisque multi per legatos suos ad solum Romanorum, & a principe tunc Marciano gratissime suscepti, distributas sedes, quas incoherent, acceperunt. Nam Gepidae Hunnorum sibi sedes viribus vendicantes, totius Daciae fines velut victores potiti, nihil aliud a Romano imperio, nisi pacem & annua solennia, vt strenui viri, amica pacatione postulauerunt. Quod & libens tunc annuit Imperator, & vsque consueverunt donum est. Nam gens ipsa a Romano suscipit principem. Gothi vero cernentes Gepidas Hunnorum sedes sibi defendere, Hunnorumque populum suas antiquas sedes occupare, maluerunt a Romano regno terras petere, quam cum discrimine suo inuadere alienas, accipientes Pannoniam, quae in longa porrecta planicie habet ab oriente Moesiam superiorem, a meridie Dalmatiam, ab occasu Noricum, a septentrione Danubium. Ornata patria ciuitatibus plurimis, quarum prima Sirmis, extrema Vindomina. Sauromatae vero, quos Sarmatas diximus,

& Ce-

& Cemandri, & quidam ex Hunnis in parte Illyrici ad castrum Martenam sedes sibi datas coluere.

Ex quo genere fuit Bliuilas dux Pentapolitanus, eiusque germanus Froilas, & nostri temporis Befa patricius. Sciri verò, & Satagarij, & cæteri Alanorum cum duce suo nomine Candax Scythiam

Sciri & Alanus ceteri qua loca ceperint.

minorem, inferiorèmq; Mœtham acceperè. Cuius Candacis Alanouuamuthis patris mei genitor

Peria, id est, meus auus, notarius quousque Candax ipse uiueret, fuit; eiusque germanæ filius Gunthigis; qui & Baza dicebatur, magister militum,

Iornandes de suis & seipso.

filius Andagis, filij Andalæ, de prosapia Amalorum descendens. Ego item (quamuis agrammatus)

Iornandes, ante conuersionem meam notarius fui. Rugi verò, aliæque nationes nonnullæ Biozimetas, Scandiopolim, vt incolerent, petiuere. Hernac quoque iunior Attilæ filius cum suis in extremo

Rugi.

minoris Scythiæ sedes delegit. Emnedzar & Vzin dur consanguinei eius in Dacia Ripensi. Vto & Ifcalmus, qui ea potiti sunt, multique Hunnorum passim prouentes tunc se in Romaniam dederunt.

Minor filius Attilæ Scythiam colit.

E quibus nunc vsque Sacromontisij & Fosatisij dicuntur. Erant siquidem & alij Gothi, qui dicuntur

Minores, populus immensus, cum suo pontifice, ipsòque primare Vulfita, qui eos dicitur & literis instruisse, hodièque sunt in Mæsia regione incolentes Nicopolitanam. Ad pedes enim montis gens multa sedit pauper & imbellis, nihil abundans, nisi armento diuersi generis pecorum, & pascua, syluâque lignorum, parum habens tritici, cæterarum specierum est terra fœcunda. Vineas verò neci

Vulfita Gothorum episcopus.

sunt alibi, certi eorum cognoscent, ex vicinis locis sibi vinum negociantes. nam lacte aluntur. Plerique ergo, vt ad gentem, vnde agitur, reuertamur, id est Ostrogotharum, qui in Pannonia sub rege

Horum sedes, mores & vnuendâ ratio.

Vualemir eiusque germanis, Theodemir & Vui-

demir morabantur, quamuis diuisa loca, consilia ta-
men habuere vnita. Nā Vualemir inter Scarniun-
gam & Aquam nigram fluuios, Theodemir iuxta
lacū Pelsodis, Vuidemir inter vtrosque manebat.

*Attila filij
Vualamirū
adgreditur.*

Contigit ergo, vt Attila filij cōtra Gothos, quasi
desertores dominationis suæ, velut fugacia manci-
pia requirētes, venirēt; ignarīque aliis fratribus,
super Vualemir solum irruerent. Quos tamen ille,
quamuis cū paucis, excepit; diūque fatigatos ita
prostrauit, vt vix pars aliqua hostium remaneret,
quæ in fugā versa, eas partes Scythiæ peteret, quas
Danubij annis fluēta prætermieant, quæ lingua

Hunniuar.

*Theoderi-
cus filius
Theodemi-
ris ex Ere-
liena nasci-
tur.*

sua Hunniuar appellant. Eoque tempore quum ad
fratrē Theodemirem gaudij nunciū direxisset, eo
mox die nuncius veniens felicius in domo Theo-
demiris reperit gaudiū. Ipso siquidem die Theo-
dericus eius filius quamuis de Ereliēuā concubina,
bonæ tamen spei puerulus natus erat. Post tempus
ergo non multum rex Vualemir, eiusque germani
Theodemir & Vuidemir, consueta dum traderent
dona à principe Marciano, quæ ad instar strenuæ
gentis acceperunt, vt pacis fœdera custodirēt, mis-
sa legatione ad imperatorem, vident Theodericum
Triarij filium, & hunc genere Gothico, alia tamen
stirpe, non Amala procreatum, omnino florentem
cū suis, Romanorūque amicitijs iunctū, & annua
solennia consequentē, & se tantum despici. Ilico
furore cōmoti, arma arripiunt, & Illyricū penē to-
tum discurrentes, in prædā deuastant. Sed statim
imperator animo mutato, ad pristinā recurrit ami-
citiā, missaque legatione, tā præterita cū instan-
tib. munera tribuit, quam etiā de futuro sine aliqua
controuersia tribuere cōpromittit, pacisq; obsidē
ab eis, quem supra retulimus, Theodericū infantu-
lum Theodemiris accepit. Qui iam annorum sep-
tem incrementa conscendens, octauum intraue-

*Alius Theo-
dericus,
Triarij F.
de quo &
libri.*

rat annum. Quem dum pater cunctatus daret, patruus Vualemir exitit supplicator, tantum ut pax firma inter Romanos Gothosque maneret. Datus igitur Theodericus obses a Gothis, ducitur ad urbem Constantinopolitanam Leoni principi. & quia puerulus elegans erat, meruit gratiam imperiale habere. Postquam ergo firma pax Gothorum cum Romanis effecta est, videntes Gothi non sibi sufficere ea, quae ab imperatore acciperent solatia, simulque cupientes ostentare virtutem, coeperunt vicinas gentes circumcirca praedari: primo contra Satagas, qui interiori Pannoniam possidebant, arma mouentes. Quod ubi rex Hunnorum Dinzio, filius Attilae, cognouisset; collectis secum, qui adhuc videbantur, quauis pauci, eius tamen sub imperio remansisse, Vlingures, Angisciros, Bittugores, Bardores, veniens ad Bassianam Pannoniae ciuitatem, eamque circumuallans, fines eius coepit praedari. Quo coeperto Gothi, ubi erant, expeditionemque soluentes, quam contra Satagas collegerant, in Hunnos conuertunt, & sic eos suis a finibus inglorios pepulerunt; ut iam ex illo tempore, qui remanserant Hunni, & usque hactenus, Gothorum arma formident.

Theodericus puer obses datur imp. Leoni.

Satagas adorti Gothi.

Hunni a Gothis domiti.

18 QUIESCENTE vero tandem Hunnorum gente a Gothis, Hunimundus Sueuorum dux dum ad praedandas Dalmatias transit, armenta Gothorum in capis errantia depraedauit, quia Dalmatis Sueuia vicina erat, nec a Pannoniis multum distabat, praesertim ubi tunc Gothi residebant. Quid plurimum? Hunimundo cum Sueuis vastatis Dalmatis ad sua reuertente, Theodemir germanus Vualemiris regis Gothorum non tantum iacturam armentorum dolens, quantum metuens, ne Sueui, si impunè hoc lucrarentur, ad maiorem licentiam profilirent; sic vigilauit in eorum transitu, ut in tempesta nocte dormientes inuaderet ad lacum Pelsodis,

Hunimundus Sueuorum dux.

Vualemirus Sueuos caedit, Hunimundum caedit.

*Vualemiri
humanitas.
Ingratitudo
Hunimūdi.*

*Vualemiri
mors.*

*Interneccio-
ne deleti Sci-
vi, unde
Scheirn in
Bauaria.*

confertóque inopinato prælio, ita eos oppressit; vt etiam ipso rege Hunnimundo capto, omnem exercitum eius, qui gladium euassissent, Gothorum subderet seruituti. Et dum multum esset amator misericordiæ, facta ultione, veniam condonauit, reconciliatúsque cum Sueuis, eundem, quem ceperat, adoptans sibi filium, remisit cum suis in Sueuiam. Sed ille inimemior paternæ gratiæ, post aliquod tempus conceptum dolum parturiens, Scirorum gentem incitauit, qui tunc supra Danubiū confidebant, & cum Gothis pacifice morabantur, quatenus scissi ab eorum scødere, secúmque iuncti, in arma proflirent, gentémque Gothorum inuaderent. Tunc Gothis nihil mali sperántibus, præfertim de vtrisque amicis vicinis. confisis, bellum insurgit ex improviso, coactiq; necessitate ad arma confugiunt; solitóque certamine arrepto, se suámque iniuriam vleiscuntur. In eo siquidem prælio rex eorum Vualemir dum equo insidens ad cohortandos suos ante aciem curreret, proturbatus equus corruit, sefforémque suum deiecit; qui mox inimicorum lanceis confossus, interemptus est. Gothi verò tam regis sui mortem, quam suam iniuriam à rebellionib. exigentes, ita sunt præliati, vt penè de gente Scirorum, nisi qui nomen ipsum ferrent, & hic cum dedecore non remansissent, sic omnes extinxerunt. Quorum exitium Sueuorum reges Hunimundus & Alaricus veriti, in Gothos arma mouerunt, freti auxilio Sarmatarum, qui cū Beuga & Babai regibus suis auxiliariis eorum deuenissent, ipsasque Scirorum reliquias quasi ad ultionem suam acrius pugnaturas accersentes cum Edica & Vulfo eorum primatibus habuerunt simul secum tam Gepidas, quam ex gente Rugorū non parua solatia. Cæterisque hincinde collectis, ingentem multitudinem aggregantes, ad annem

Bolliam

Bolliam in Pannoniis castrametati sunt. Gothi tūc Vualemire defuncto, ad fratrem eius Theodemir confugerunt. Qui quamuis dudum cum fratribus regnans, tamen auctoris potestatis insignia sumēs, Vuidemire fratre iuniore accito, & cum ipso curas belli partitus, coactus ad arma profiliuit. Conferōque praelio, superior pars inuenitur Gothorum, adeo vt campus inimicorum corruentium cruore madefactus, vt rubrum pelagus appareret. Armāque & cadauera in modum collum cumulata, campum plus quam decem millibus oppleuerunt. Quod Gothi cernentes, ineffabili exultatione latantur, eo quod regis sui Vualemiris sanguinem & suam iniuriam cum maxima inimicorum strage vlciscerentur. De innumeranda verò variāque multitudine hostium qui valuerunt euadere, effugati vix ad sua inglorij peruenerunt. Post certum verò tempus instanti hyemali frigore, amneque Danubij solitè congelato: (nam istiusmodi fluius ita rigescit, vt in silicis modum vehat exercitum pedestrem, plaustrāque & triaculas, vel quicquid vehiculi fuerit, nec cymbarum indigeat lintre) sic ergo cum gelatum Theodemir Gothorum rex cernens, pedestrem ducit exercitum, emensōque Danubio, Sueuis improvisus à tergo apparuit. Nam regio illa Sueuorum ab oriente Baiobaros habet, ab occidente Francos, à meridie Burgundiones, à septentrione Turingos. Quibus Sueuis tunc iuncti Alemanni etiam aderant, ipsique alpes erectas omnino regentes: vnde nonnulla fluentra Danubio influunt, nimio cum sono vergentia. Hic ergo taliter munito loco, Theodemir rex hiemis tempore Gothorum ductauit exercitum, & tam Sueuorum gentem, quam etiam Alemannorum vtrāque ad inuicem foederatas deuicit, vastauit, & penē subegit. Inde quoque victor ad proprias sedes,

Nota Gothorum de Sueuis, & Sciris, & aliis sociis victoria.

Sueuorum limites.

Alemanni.

Theoderici
præclara
tyrocinia.

id est Pannonias reuertens, Theodericum filium suum, quem Constantinopoli obsidem dederat, à Leone imperatore remissum cum magnis muneribus gratanter excepit. Qui Theodericus iam adoleſcentiæ annos contingens, expleta pueritia, octauum decimum peragens annum, adscitis satellitibus patris, ex populo amatores sibi clientésque cõsociauit, penè sex milia viros; cum quibus in scio patre, emenso Danubio, super Babai Sarmatarum regem discurret, qui tunc de Camundo duce Romanorum victoria potitus, superbiæ tumore regnabat, eumque superueniens Theodericus interemit, familiamque & censum deprædans, ad genitorem suum cum victoria repedauit. Singidonum dehinc ciuitatem, quam ipsi Sarmatæ occupassent, inuadens; non Romanis reddidit, sed suæ subdidit ditioni. Minuentibus deinde hincinde vicinarũ gentium spoliis, cœpit & Gothis victus, vestitusque deesse: & hominibus, quibus dudũ bella alimoniam præstitissent, pax cœpit esse contraria. Omnésque cũ clamore magno ad regẽ Theodemir accedentes Gothi orant, quacũque parte vellet ductaret exercitum. Qui accito Germano, missaque sorte, hortatus est, vt ille in partem Italiæ, vbi tunc Glycerius regnabat imperator, ipse verò ceu fortiter ad fortius regnum accederet orientale quidem. Quod & factum est. Et mox Vuidemir Italiæ terras intrauit, & extremum fati munus reddens, excessit rebus humanis, successorem relinquens regni Vuidemir filium suum. Quem Glycerius Imperator muneribus datis, de Italia ad Gallias tranſtulit, quæ à diuersis circum circa gentibus premebantur, adferens vicinos sibi Vefegothas eorum parentes regnare. Quid multa? Vuidemir acceptis muneribus, simulque mandatis à Glycerio Imperatore, Gallias tendit, seseque cum parentibus iungens Vefegothis,

Gothi pa-
cis & quie-
tis impasse-
res.

Vuidemir
in Italiam
tendens mo-
ritur.

Vuidemir
filius in Gal-
lijs cõsedij.

gothis, vnum corpus efficitur, & sic Gallias, Hispaniasque tenentes, suo iure defendunt, vt nullus sibi alius præualeret. Theodemir autem frater senior cum suis transit Saunam, Sarmatis militibusque interminans bellum, si aliquis oblatret ei. Quod illi verentes, quiescunt, imò nec prævalent ad tantam multitudinem. Videns Theodemir vndique sibi prospera provenire, Naissum primam urbem inuadit Illyrici: filioque suo Theoderico confociatus adstat, & in villam comites per castrum Herculis transmittit Vlpianam. Qui venientes, tam eam quam & opes mox in deditionem accipiunt, nonnullaque loca Illyrici inaccessibilia sibi tunc primum per uia faciunt. Nam Heracliam & Larissam ciuitates Thessaliæ primum præda capta, iure bellico potiuntur. Theodemir vero rex animaduertens tam felicitatem suam, quam etiam filij; nec hac tamen contentus, egrediens Naissitanam urbem, paucis ad custodiam derelictis, ipse Thessalonicam petit, in qua Clarianus patricius à principe directus, cum exercitu morabatur. Qui dum videret vallo muniti Thessalonicam, nec se eorum conatibus posse resistere, missa legatione ad Theodemir regem, muneribusque oblatis ab obsidione eum urbis retorquet. In quoq; fœdere, Romanus ductor cum Gothis loca eis iam sponte, quæ incolerent, tradidit, id est Ceropellas, Europam, Medianam, Perinam, Bereum, & alia quæ * Sium vocantur. Vbi Gothi cum rege suo armis depositis, composita pace quiescunt.

*Theodemiri
expeditio
& successus*

Phrium

19 Nec diu post hæc & rex Theodemir in ciuitate Cerras fatali ægritudine occupatus, vocatis Gothis, Theodericum filium regni sui designat heredem; & ipse mox rebus humanis excessit. Theodericum verò genti suæ regem audiens ordinatum imperator Zeno, gratum suscepit, eique euocatoria

*Theodericus
patris
succedit.*

*Euocatoria
à Zenone
cōsequitur.
Adopta-
tur, & alios
honores ac-
cipit.*

*Theoderi-
cui suorum,
quam suis
Studiosior.*

*Ad Zeno-
nem postula-
sa.*

*Oratio ex-
celsum &
verè regni
animū pro-
dens.*

*Zenonis
imp. equi-
tas.*

destinata, ad se in urbem venire præcepit, digno-
que suscipiens honore, inter proceres sui palatii
collocavit. Et post aliquod tempus ad ampliandum
honorem eius in arma, sibi eum filium adoptavit,
de suisque stipendiis triumphum in urbe donavit.
Factusque est consul ordinarius, quod summum
bonum, primūque in mundo decus edicitur. nec
tantum hoc, sed etiam equestrem statuam ad famā
tanti viri ante regiam palatii collocavit. Inter hæc
ergo Theodericus Zenonis imperio fœdere sociat-
us, dum ipse in urbe bonis omnibus frueretur, gen-
tēque suam in Illyrico (vt diximus) residentem,
non omnino idoneam, aut refertam audiret; elegit
potius solito more gentis suæ labore quærere vit-
tum, quam ipse ociose frui regni Romani bona,
& gentem suam mediocriter vicitare, secūque
deliberans, ad principem ait; Quamvis nihil deest
nobis, imperio vestro famulantibus: tamen si dig-
num ducit pietas vestra, desiderium mei cordis
libenter exaudiat. Quūque ei vt solebat, familia-
riter facultas fuisset loquendi concessa; *Hesperia*
(inquit) *plaga, quæ dudum decessorum, prædecessorumve*
vestrorum regimine gubernata est, & urbs illa caput or-
bis & domina, quare nunc sub regis Turcilingorum &
Rugorum tyrannide fluctuat? Dirige cum gente mea, si
præcipis, vt hęc expensarum pondere careas, & ibi, si ad-
itus à domino vicero, fama vestre pietatis irradiet. Ex-
pedis namque, vt ego, qui sum servus vester & filius, si
vicero, vobis donantibus, regnum illud possideam, haud
ille, quem non nostis, tyranni iugo senatum vestrum, par-
tēque reipublicæ captivitate servitio premat. Ego enim
si vicero, vestro dono, vestroque munere possidebo: si victus
fuero, vestra pietas nihil amittit, imò (vt diximus) lucra-
tur expensas. Quo audito, quamvis ægrè ferret imper-
ator discessum eius, nolens tamen eum contri-
stare, annuit quæ poscebat, magnisque ditatum mu-
neribus,

neribus, dimisit à se, senatum populúmque ei commendans Romanum. Igitur egressus vrbe regia Theodericus, & ad suos reuertens, omnē gentem Gothorum, quæ tamen ei præbuerat consensum, assumens; Hesperiam tendit, rectóque itinere per Sirmas ascendit, vicinas Pannoniæ. Indéque Ventiariarum fines ingressus, ad pontem Sontium nuncupatum castrametatus est. Quúmque ibi ad reficienda corpora hominum iumentorúmque, aliquanto tempore resedisset; Odouacer armatum contra eum direxit exercitum. Quem ille ad campos Veronenses occurrens, magna strage deleuit, castrisque solutis, finibus Italiæ cum potiore audacia intrat; transfactóque Pado amne ad Rauennam regiam vrbe castra componit, tertio ferè miliario ab vrbe, loco qui appellatur Pineta. Quod cernens Odouacer, intus se in vrbe communiuit. Indéque subreptiuè noctu frequenter cum suis egrediens, Gothorum exercitum inquietat. Et hoc non semel, nec iterum; sed frequenter, & pænè molitur toto triennio. Sed frustra laborat, quia cuncta Italia dominum iam dicebat Theodericum, & illius ad votum res illa publica obsecundabat. Tantum ille solus cum paucis satellitibus, & Romanis, qui aderant, & fame & bello quotidie intra Rauennam laborabat. Quod dum nihil proficeret, missa legatione, veniam supplicat. Cui & primùm concedens Theodericus, postmodum hac luce priuauit. Tertioque, vt diximus, anno ingressus in Italiam, Zenonisque imperatoris consulto priuatim habito, suæque gentis vestitum reponens, insigne regij amictus, quasi iam Gothorum Romanorúmque regnator, adsumit. Missaque legatione ad Lodoiu Francorum regem, filiam eius Audefledam sibi in matrimonio petit. Quæ ille gratè libentèrque concessit, suos filios Ildebertum, & Cheldepertum, &

Theodericus in Italiam profectus.

Odouacer à Theoderico victus.

Rauenna obsidione triennis.

Inuestitura regia Theoderici.

*Adfinitas
cum Fran-
cis spei non
satisfecit.*

*Filias na-
turales vi-
cinis regi-
bus copu-
las.*

*Filiam le-
gitimam Eu-
tharico in-
git.
Adfinita
res alio.*

*† Margū
planum su-
pra.
Mundo rex
grassatorū.*

Thuidepertum credens hac societate cum gente Gothorum, inito fœdere, sociari. Sed non adeo pacis ad concordiam profuit ista coniunctio, quia sæpenumero propter Gallorum terras grauiiter inter se decertati sunt, & nunquam Gothus Francis cessit, dum viueret Theodericus. Antequam ergo de Audesteda sobolem haberet, naturales ex concubina, quas genuisset adhuc in Mœsia, filias habuit, vnam nomine Theudicodo, & aliam Ostrogotho. Quas mox vt in Italiam venit, regibus vicinis in coniugio copulauit, id est vnam Alarico Vesegotharum, & aliam Sigismundo Burgundionum. De Alarico ergo natus est Amalaricus. Quem autem Theodericus in annis puerilibus vtroque parente orbatum dum fouet atque tueretur, comperit Eutharicum Vuitrichi filiū, Beremundi & Thoresmundi nepotem, Amalorum de stirpe descendentem, in Hispania degere, iuuenili ætate, prudentia & virtute, corporisque integritate pollētem. Ad se eum facit venire, eique Amalafuentham filiam suam in matrimonio iungit. Et vt ad plenum progeniem suam dilatarer, Amalafredam germanam suam, matrem Theodati, qui postea rex fuit, Africæ regi Vuadalorumque cōiugem dirigit Trasemundo; filiāque eius, neptem suam Amalabergam Thuringorum regi consociat Hermenfredo. Perzam quoque suum comitem inter primos electum ad obtinendam Sirmiensem dirigit ciuitatem. Quam ille expulso rege eius Translarico, filio Trasfille, retenta eius matre obtinuit. Indēque contra Sabinianum Illyricum magistrum militiæ, qui tunc cum Mundone parauerat conflictum, ad ciuitatem cognomine † Margoplano, quæ inter Danubium, Martianūque flumina adiacebat, cum duobus millibus peditum, equitibus quingentis, in Mundonis solatia veniens, Illyricianum exercitum demoliuit.

mit. Nam hic Mundo Attilanis quondam origine descendens, Gepidarum gentem fugiens, vltra Danubium in incultis locis, sine vllis terre cultoribus debacchatur. Et plerisque abactoribus, Scamarisque & latronibus vndecunque collectis, turrim quæ Herta dicitur, supra Danubij ripam positam occupans, ibique agresti ritu prædans vicinos, regem se suis grassatoribus nuncupat. Hunc ergo pæné desperatum, etiam de traditione sua deliberantem, Petza subueniens e manibus Sabiniani eripuit, suoque regi Theoderico cum gratiarum actione fecit subiectum. Non minus trophæum de Francis per Hibbam suum comitem in Gallis acquisiuit, plus xxx. millibus Francorum in prælio cæsis. Nam & Thiodem suum armigerû post mortem Alarici generi, tutoré in Hispaniæ regno Amalarici nepotis constituit. Qui Amalaricus in ipsa adolescentia Francorum fraudibus irrecitus, regnû cum vita amisit. Post quem Thiodis tutor eiusdem regnum ipsum inuadens, Francorum insidiosam calumniam de Hispaniis pepulit, & vsque dum viueret, Vesegorhas continuit. Post quem Thiodiglossa regnum adeptus, non regnans defecit, occisus a suis. Cui succedés Hastenusagil, continuat regnum. Contra quem Athanagildus insurgens Romani regni concitat vires. Vbi & Liberius patricius cum exercitu destinatur. Nec fuit in parte occidua gens, quæ Theoderico, dum viueret, aut amicitia, aut subiectione non deseruiret. Sed postquam ad senium peruenisset, & se in breui ab hac luce egressurû cognoscere, conuocans Gothos comites, gentisque suæ primates, Athalaricum infantum adhuc vix decennem filium filix suæ Amalafuenthæ, qui Eurarico patre orbarus erat regem constituit, esseque in mandatis dedit, ac si flamæ tali voce denuncians, vt regé colerent, Sena-

*Theoderico
subijcitur.*

*Amalarici
mors.*

Thiodis.

Thiodiglossa.

*Theodericû
supremum
elogium.*

*Quis consilijs
salutaribus
obediunt,
regnant pa-
cisfici.*

tum, populúmque Romanum amarent, principém-
que orientalem placatum semper propiciúmque
haberent. Quod præceptum quamdiu Athalaricus
rex, eiusque mater viuerent, in omnibus custodien-
tes; pæne per octo annos in pace regnarunt, quam-
uis Francis de regno puerili desperantibus, imò in
contemptu habentibus, bellaque parare molienti-
bus, quod pater & auus per Gallias occupasset, eis
concessit. Cætera in pacis tranquillitate possessa.
Dum ergo ad spem iuuentutis Athalaricus acce-
deret, tam suam adolescentiam, quam matris vidui-
tatem orientis principi commendauit: sed in breui
infelicissimus immatura morte præuentus, rebus
humanis excessit.

*In Theode-
rici donu
tragædia.*

*Ingratitudo
Theodari.*

*Heroina
indigna ca-
des.*

*Belisarij fe-
licitas.*

*Qui nutri-
cem auferre,
alumnos sa-
cile subigit.*

20 T V M mater, ne pro sexus sui fragilitate à
Gothis sperneretur, secum deliberans, Theodatum
consobrinum suúm germanitatis gratia accersitum à
Thuscia, vbi priuata vita degés, in laborib. propriis
erat, in regnum collocauit. Qui immemor consan-
guinitatis, post aliquantum tempus à palatio Ra-
uennare abstractam, in insulam laci Bulsinensis eã
exilio relegauit. Vbi paucissimos dies in tristitia
degens, ab eius satellitibus in balneo est strangu-
lata. Quod dum Iustinianus imperator orientalis
audisset, quasi susceptorum suorum mors ad suam
iniuriam redundaret, sic est cõmotus. Eodém nan-
que tempore de Africa & Vuandalis quum per
fidelissimum suum Belisarium patricium reporta-
ret triumphum, nec mora, in ipso tempore maden-
tibus adhuc armis cruore Vuandalico, contra Go-
thos per eundem ducem mouit procinctum. Qui
dux prudentissimus haud secus arbitratum Gotho-
rum subigere populum, si prius nutricem eorum
occupasset Siciliam. Quod & factum est. Trina-
criamque ingresso, mox Gothi, qui Syracusanum
oppidum insidebant, videntes se nihil præualere,
cum

cum suo dyce Sinderich vltro se Belisario dediderunt. Quumque ergo Romanus ductor Sicilia peruasisset, Theodatus comperiens, * Euermor generum suum cum exercitu ad fretum, quod inter Campaniam Siciamque interiaceret, & de Tyrrheni maris sinu vastissimus Hadriaticus aestus euoluitur, custodiendum dirigit. Vbi cum Euermor accessisset, ad Rhegium oppidum castra composuit. Nec mora, deterioratam causam cernens suorum, ad partes victoris cum paucis & fidelissimis famulis conscis mouit, vltroque se Belisarij pedibus aduolens, Romani regni optat seruire principibus. Quod Gothorum exercitus sentiens, suspectum Theodatum clamitat regno pellendum, & sibi ductorem suum Vuitigim, qui armiger eius fuerat, in regem leuandum. Quod & factum est. Et mox in campis barbaricis Vuitigis in regnum leuatus, Romam ingreditur, praemissisque Rauennam fidelissimis sibi viris, Theodati necem demadat. Qui venientes, imperata sibi perficiunt, & occiso Theodato rege, qui a rege missus adueniebat, vt adhuc in campis barbaricis erat, Vuitigim populis nunciat. Inter haec Romanus exercitus emenso freto, Campaniam accedens, subuersaque Neapoli, Romam ingreditur. Vnde ante paucos dies rex Vuitigis egressus, Rauennam profectus, Mathasuentam filiam Amalasinthae, Theoderici quondam regis neprem, sibi in matrimonium sociarat. Cumque his nouis nuptiis delectatus, aulam regiam fouet Rauennae, Romae egressus imperialis exercitus, munita vtriusque Thulciae loca inuadit. Quod cernens per nuncios Vuitigis, Cumunilam ducem Gothorum manu armis conferta mittit Perusiam. Vbi dum magnam comitem cum paruo exercitu residentem, obfessione longa euellere cupiunt; superueniente Romano exercitu, ipsi euulsi, & omnino extincti

* Procopio
Ebrimiro,
Iornandi sit
pra Eurs-
mund.

Gothi in
Theodatum
insurgunt.

Vuitigis rex
Gothicus.

Parricidij
merces.

Vuitigis ma-
ptia Gotho-
lulum con-
ciliant Ex-
trema gau-
dy maverre
occupat.

Gothorum
clades.

sunt. Quod audiens Vuitigis, vt leo furibundus, omnē Gothorum exercitū congregat, Rauennamque egressus, Romanas arces obsidione longa fatigat. Sed frustrata eius audacia, post xiii. menses ab obsidione Romanæ vrbis aufugit, & se ad Ariminensem oppressionem præparat. Vnde pari tenore frustratus, fugatūsq; Rauennā se recepit. Et oblesus, nec mora, vltro se ad partes dedit victoris, cum Mathasuetā iugali, regiūsq; opibus. Et sic famosum regnū, fortissimamque gentē, diūque regnantē, tan dē deinde millesimo & trecentesimo anno victor gentiū diuersarū Iustinianus imperator per fidelissimū consulem vicit Belisariū, & perductū Vuitigim Constantinopolim patricij honore donauit. Vbi plus biennio demoratus, imperatorisq; in affectu conuictus, rebus excessit humanis, Mathasuetā verò iugalē eius fratri suo Germano patricio cōiunxit imperator. De quibus postumus patris Germani natus est filius, itē Germanus. In quo coniuncta Anitiorū gens cū Amala stirpe, spē adhuc triuifque generis domino præstāte promittit. Huc vsq; Getarū origo, ac Amalorū nobilitas, & virorū fortitū facta, ac laudanda progenies laudabiliori principi cessit, & fortiori duci manus dedit: cuius fama nullis seculis, nullis silebitur ætatibus. Sic victor ac triūphator Iustinianus imperator, & consul Belisarius, Vuandalici, Africani, Geticiq; dicuntur. Hæc qui legis, scito me veterū securum scriptā, ex eorū spaciosis pratis paucos flores collegisse, vnde inquiri renti pro captu ingenij mei coronam contexerem. Nec me quis in fauorē gentis prædictæ, quasi ex ipsa trahentem originem, aliqua addidisse credat, quā quæ legi, aut comperi. Nec sic tamen cuncta, quæ de ipsis scribuntur, aut referuntur, complexus sum: nec tantum ad eorum laudem, quantum eius laudem, qui vicit, exponens.

Roma obsidio.

Finis regni Gothici. Propter iniustitiam regna euertuntur.

Vuitigis ex rege patricius.

Germano Mathasuetā iterum nubit.

Iustiniani & Belisarij gloria.

Iornandis epilogus.